

ONDERWIJSVISITATIE

elektromechanica

Een onderzoek naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding
elektromechanica aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

september 2003

voorwoord

De visitatiecommissie van de opleiding elektromechanica brengt met dit rapport verslag uit over haar bevindingen, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij in het najaar 2002 en voorjaar 2003 heeft verricht naar de kwaliteit van de één-cyclus-opleiding elektromechanica in Vlaanderen.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogeschool en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren.

De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie.

De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan.

Tevens is de VLHORA bijzondere dank verschuldigd aan de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Luc Van de Velde
secretaris-generaal

Guy Aelterman
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord	2
de visitatie elektromechanica	5
1 inleiding	5
2 de visitatiecommissie	5
2.1 samenstelling	5
2.2 taakomschrijving	6
2.3 werkwijze	6
bevindingen en aanbevelingen	8
1 de opleiding elektromechanica in Vlaanderen	8
woord vooraf	8
1.1 bespreking van de thema's	9
1.2 conclusies	17
2 terugmeldingsrapporten	18
2.1 Hogeschool Gent	18
2.1.1 bespreking van de thema's	18
2.2.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	29
2.2 Katholieke Hogeschool Limburg	24
2.2.1 bespreking van de thema's	24
2.2.2 samenstelling van de sterke punten en aandachtspunten	22
2.3 Karel de Grote-Hogeschool	30
2.3.1 bespreking van de thema's	30
2.3.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	35
2.4 Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen	36
2.4.1 bespreking van de thema's	36
2.4.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	41
2.5 Katholieke Hogeschool Kempen	42
2.5.1 bespreking van de thema's	42
2.5.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	47
2.6 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	48
2.6.1 bespreking van de thema's	48
2.6.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	53
2.7 Hogeschool Limburg	54
2.7.1 bespreking van de thema's	54
2.7.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	59
2.8 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	60
2.8.1 bespreking van de thema's	60
2.8.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	65
2.9 Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	67
2.9.1 bespreking van de thema's	67
2.9.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten	72
2.10 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	74
2.10.1 bespreking van de thema's	74
2.10.2 samenvatting van sterke punten en aandachtspunten	79

bijlagen	80
curriculum vitae van de visitatieleden	
thema's van het zelfevaluatierapport	
bezoekschema	

1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de opleiding elektromechanica, die zij in het najaar 2002 en voorjaar 2003 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

De opleiding is een één-cyclus-opleiding die aangeboden wordt door volgende hogescholen: Hogeschool Gent, Katholieke Hogeschool Limburg, Karel de Grote-Hogeschool, Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen, Katholieke Hogeschool Kempen, Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen, Hogeschool Limburg, Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 58bis van het hogescholendecreet van 1994.

2 de visitatiecommissie

2.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld door de Raad van Beheer van de VLHORA in zijn vergadering van 8 februari 2002.

Gezien het aantal betrokken hogescholen, werden 3 deelcommissies samengesteld. De voorzitter en de secretaris van de commissie bezochten alle betrokken hogescholen.

voorzitter

- Paul Van Hauwermeiren, gewezen algemeen directeur Mercatorhogeschool, Gent

secretaris

- Guy Roymans, gewezen technisch directeur N.V. Van Gorp's Moderne Wegenbouw en coördinator Kwaliteit, Veiligheid en Milieu N.V. Sreg Belgium, ere-voorzitter Vlaamse Ingenieurskamer (VIK)

leden deelcommissie 1 (Hogeschool Gent, Katholieke Hogeschool Limburg, Karel de Grote Hogeschool)

- Jef Ceulemans, gewezen werkleider Hogeschool voor Wetenschap & Kunst
- Kürt T'Kindt, consultant Amelior
- Ronny Verhoeven, gewoon hoogleraar UGent, faculteit Toegepaste Wetenschappen

leden deelcommissie 2 (Plantijnhogeschool, Katholieke Hogeschool Kempen, Katholieke Hogeschool Zuid–West–Vlaanderen)

- Dirk De Meester, directeur v.z.w. Vlaamse social-profitfondsen (VSPF)
- Roland Pattijn, verantwoordelijke kwaliteitscontrole New Holland Belgium
- Jacques Willems, gewoon hoogleraar UGent, faculteit Toegepaste Wetenschappen

leden deelcommissie 3 (Hogeschool Limburg, Hogeschool voor Wetenschap en Kunst, Katholieke Hogeschool Brugge–Oostende, Katholieke Hogeschool Sint–Lieven)

- Eddy Aelbrecht, lector lerarenopleiding Hogeschool Antwerpen
- Luc Crets, expert quality engineer in de dienst kwaliteitszorg Alcatel
- Harry Dries, gewezen technisch coördinator in het technisch secundair onderwijs

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

2.2 taakomschrijving

De visitatiecommissie heeft als taak op basis van het door de hogeschool opgestelde zelfevaluatie-rapport en door middel van ter plaatse te voeren gesprekken, na te gaan in hoeverre de kwaliteit van de onderwijsprocessen van de opleiding, geconcretiseerd in 15 thema's, beheerst wordt en aanbevelingen te formuleren om te komen tot kwaliteitsverbetering binnen de betrokken opleiding.

Voor de thema's van de zelfevaluatie, zie bijlage 2.

2.3 werkwijze

2.3.1 voorbereiding

De deelcommissies werden geïnstalleerd op 4 november (deelcommissie 1) en 25 november 2002 (deelcommissies 2 en 3). Tijdens deze vergaderingen werden de handleiding van het visitatieproces toegelicht.

In de installatievergaderingen hebben de deelcommissies de bezoekdagen vastgelegd, het bezoekschema opgesteld en de wijze van voorbereiding van het bezoek besproken.

De deelcommissies analyseerden het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen om zich een beeld te vormen van de opleiding en van de kwaliteitszorg in de opleiding.

Individuele bevindingen, commentaar en punten van verdere bevraging werden per deelcommissie besproken.

2.3.2 *bezoek aan de instelling*

Tijdens het bezoek hebben de deelcommissies gesprekken gevoerd met alle geledingen die betrokken zijn bij het onderwijs in de opleiding elektromechanica. De gesprekken zijn een goede aanvulling geweest op het zelfevaluatierapport en werden door de deelcommissies als open ervaren.

Tijdens de bezoeken werden in de mogelijkheid tot bijkomende gesprekken voorzien. Deze mogelijkheid kon worden gebruikt zowel op verzoek van personen uit de bezochte instelling als op verzoek van de visitatiecommissie.

Verder hebben de deelcommissies kennis genomen van bijkomende informatie, zoals verslagen, cursussen, voorbeelden van examenvragen, van afstudeerwerken en van stagewerken.

Tevens werd een bezoek gebracht aan de gebouwen en de infrastructuur.

De bezoeken werd afgesloten met een mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken, waarin de deelcommissies hun eerste bevindingen van de visitaties weergaven.

Voor het bezoekschema, zie bijlage 3.

2.3.3 *rapportering*

Als laatste stap in het visitatieproces leggen de deelcommissies hun bevindingen en aanbevelingen vast in een terugmeldingsrapport per bezochte instelling en in een globaal openbaar rapport voor de opleiding in Vlaanderen.

Dit rapport werd door de voltallige commissie becommentarieerd en op punt gesteld in september 2003.

De opleiding heeft de gelegenheid gekregen om op dit rapport te reageren. Voor zover de commissie zich kon terugvinden in de opmerkingen van de hogeschool, werden ze verwerkt in het rapport. De commissie heeft de opleiding op de hoogte gebracht van haar beslissing terzake.

bevindingen en aanbevelingen

1 de opleiding elektromechanica in Vlaanderen

woord vooraf

zelfevaluatierapporten

Over het algemeen zijn de zelfevaluatierapporten (ZER) duidelijk, concreet en objectief. Samen met de bijlagen vormen ze een goede basis voor de visitaties. In een aantal gevallen zijn ze onderbouwd met de resultaten van bevestigingen bij verschillende groepen betrokkenen en met concreet cijfermateriaal, maar zelden voor alle thema's. De betrokkenheid van het personeel bij het ZER geldt meestal voor een aantal thema's, maar zelden voor het gehele rapport. De betrokkenheid van de studenten is veelal minimaal. De meeste rapporten bevatten wel een lijst van sterke punten en verbeterpunten voor de meeste thema's, maar zelden voor allemaal.

De visitaties gebeuren volgens de 14 thema's van de VLHORA-procedure. Het ware aangewezen dat de zelfevaluatierapporten deze volgorde ook zouden volgen.

visitatiebezoeken

In de periode december 2002 – maart 2003 heeft de commissie de 10 betrokken hogescholen bezocht. Alle bezochte hogescholen toonden zich zeer coöperatief. De gesprekken met de verschillende groepen betrokkenen verliepen heel open en waren bijzonder informatief. Alle gevraagde documenten die niet als bijlage met het ZER waren meegestuurd, konden ter plaatse worden ingekeken.

situering van de opleiding elektromechanica

De campussen waar de opleiding elektromechanica aangeboden wordt, liggen verspreid over de provincies West- en Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de provincie Vlaams-Brabant biedt geen enkele hogeschool de opleiding aan. Binnen de provincies waar de opleiding wel voorkomt, is de regionale spreiding niet altijd optimaal: in Oost-Vlaanderen bieden twee hogescholen elektromechanica aan in Aalst; in Limburg kunnen de studenten de opleiding volgen op 2 plaatsen in Diepenbeek, maar wel alleen daar.

Het technisch karakter van de opleiding brengt mee dat ze vrijwel steeds gevestigd is op een ruime campus aan de rand van de stad, of zelfs in een nog landelijke omgeving. Die ligging bepaalt voor een deel de levenswijze van de studenten: ze nemen niet deel aan het culturele leven en het uitgangsleven van de grote studentensteden. Doordat veel studenten uit de wijde omgeving van de campus afkomstig zijn en thuis wonen, brengen ze hun vrije tijd vooral in hun stad of dorp door, waar ze ook vaak actief participeren aan het sociaal-culturele leven. Nogal wat studenten verblijven graag thuis en voelen daarom niets voor een studie- of stageverblijf aan een buitenlandse hogeschool.

In de meeste gevallen delen de studenten elektromechanica de campus alleen met andere studenten uit het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie (IWT). Het contact met die studenten uit de andere opleidingen is bijna overal minimaal.

Het aantal studenten elektromechanica is in de meeste hogescholen niet groot en neemt de jongste jaren nog slechts op een paar plaatsen toe. Meisjesstudenten zijn een uitzondering. Bijna alle studenten komen uit het technisch secundair onderwijs (TSO).

De opleiding elektromechanica behoort tot het studiegebied Industriële Wetenschappen en Technologie. Het is een hogeschoolopleiding van één cyclus, die leidt tot het diploma gegradueerde/bachelor. De opleiding kan de volgende zes opties aanbieden:

- elektromechanica;
- klimatisatie;
- meet- en regeltechnieken;
- bedrijfsmechanisatie;
- onderhoudstechnieken;
- medische instrumentatie.

Elektromechanica is dus zowel de naam van de opleiding als van een optie binnen de opleiding. Hoewel van jongere datum, wordt de optie klimatisatie zowat overal aangeboden. De opties meet- en regeltechnieken, bedrijfsmechanisatie en elektromechanica worden in respectievelijk 8, 7 en 6 hogescholen geprogrammeerd. Onderhoudstechnieken is een optie die op 4 plaatsen wordt aangeboden. Medische instrumentatie komt alleen voor in de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven.

1.1 bespreking van de thema's

1.1.1 beschrijving van het beleid en de kwaliteitszorg

Over het algemeen zijn visie en missie vrij volledig en duidelijk verwoord, zeker op het niveau van de hogeschool en/of het departement, maar in sommige gevallen komen een aantal belangrijke thema's niet voor. Op het niveau van de opleiding ontbreekt soms ook één en ander: zo zijn visie en missie niet altijd terug te vinden in de concrete programma's.

Beleid en leiderschap zijn meestal goed beschreven en goed gerealiseerd. De beschrijving geeft veelal ook een goed beeld van de autonomie van de opleiding.

De doelstellingen zijn eveneens duidelijk geformuleerd, maar ze zijn niet altijd terug te vinden in de concrete programma's.

Het systeem van kwaliteitszorg is veelal goed gedefinieerd en vertaald, zeker op het niveau van de hogeschool en het departement. Verdere concretisering (actieplan met timing en aanduiding van verantwoordelijken) en implementatie (grotere en betere betrokkenheid van alle personeelsleden en studenten) zijn in de meeste opleidingen vereist.

1.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

In de opleidingen bestaat nog geen traditie van systematische kwaliteitsverbetering in een gestructureerde, allesomvattende vorm. Wel worden er in alle opleidingen lovenswaardige initiatieven genomen en wordt er hard gewerkt aan het verbeteren van het gehanteerde kwaliteitszorgsysteem.

In veel gevallen is de verantwoordelijke voor de kwaliteitszorg van de opleiding het afdelingshoofd of de opleidingscoördinator. Het is wellicht verkieslijker die opdracht aan een minder belast persoon te geven.

In slechts enkele opleidingen zijn *alle* personeelsleden op gestructureerde wijze bij het kwaliteitsgebeuren betrokken; in de meeste opleidingen is de betrokkenheid zeker voor verbetering vatbaar. De betrokkenheid van de studenten is overal te klein.

Slechts de helft van de opleidingen beschikken over één of andere vorm van kwaliteitshandboek, hoewel ze nagenoeg allemaal heel wat uitgeschreven procedures hebben die de basis van een dergelijk kwaliteitshandboek kunnen vormen.

In praktisch alle opleidingen moet meer en verder werk worden gemaakt van systematische bevragingen van *alle* betrokkenen en over *alle* thema's, evenals van de verwerking van de meetresultaten tot concrete verbeterplannen met timing en aanduiding van verantwoordelijken.

1.1.3 personeel

Het personeel heeft over het algemeen een zeer positieve ingesteldheid en toont een grote betrokkenheid. De verstandhouding tussen de personeelsleden is zeer goed. Er is veel, vooral informeel overleg, niet alleen tussen vakgenoten, maar ook tussen lectoren algemene vakken en lectoren technische vakken. Ook met de studenten is er een goede verstandhouding. Studenten en oud-studenten hebben grote waardering voor de manier van lesgeven, zeker als ze ervaren dat de lectoren een grote praktijkervaring hebben. De verstandhouding met het beleid is in een aantal gevallen voor verbetering vatbaar. Meer bepaald de relatie tussen het beleid en het opleidingspersoneel is niet overal even goed. Op sommige plaatsen hebben de lectoren de indruk dat ze te weinig bij de besluitvorming worden betrokken en/of onvoldoende gewaardeerd worden. De oorzaak hiervan is meestal de gebrekkige communicatie. Het administratief-technisch personeel en de personeelsleden van de satellietdiensten weten zich dan weer gewaardeerd en voldoende bij de werking betrokken.

In de meeste hogescholen is het personeelsbeleid goed uitgeschreven en door procedures onderbouwd. De uitvoering van het beleid wordt evenwel vaak bemoeilijkt door financiële beperkingen. Over het algemeen zijn de personeelskosten van de hogeschool en het departement onder controle, maar concrete cijfers ontbreken voor de opleidingen, die het veelal moeten stellen met een (te) krap bemeten personeelsformatie. Soms maakt de bezetting het niet mogelijk dat de opleidingsspecifieke vakken gegeven worden door vakspecialisten. De personeelsbezetting is ook niet berekend op het spectaculair toegenomen aantal taken naast de eigenlijke onderwijsopdracht: internationalisering, kwaliteitszorg, maatschappelijke dienstverlening, enzovoort. De lectoren vrezen dan ook dat de kerntaken in het gedrang komen en/of dat de werkbelasting onaanvaardbaar wordt. De grootte van die belasting wordt soms ook gemaskeerd doordat taken die geen deel uitmaken van de eigenlijke onderwijsopdracht niet of onvoldoende in rekening worden gebracht bij het bepalen van de totale opdracht van de lectoren.

Er bestaan grote verschillen tussen de hogescholen wat de bijscholing van het onderwijzend personeel betreft. Op sommige plaatsen wordt de didactische en de vakspecifieke professionalisering overgelaten aan

het initiatief van de individuele personeelsleden, die allen faciliteiten krijgen. De bijscholing bestaat dan ten hoogste uit het occasioneel bijwonen van extern georganiseerde activiteiten. Op andere plaatsen wordt de bijscholing ietwat systematischer aangepakt, maar vrijwel nergens is een coherent en continu onderwijskundig nascholingsprogramma uitgebouwd, ook niet in de hogescholen met een eigen lerarenopleiding. Voor de vakspecifieke professionalisering ontbreekt het in de opleiding aan een nascholingspolitiek op basis van behoeftepeilingen bij de lectoren enerzijds en de gewenste specifieke competenties anderzijds. Bijscholing wordt dus op de meeste plaatsen wel mogelijk gemaakt, maar is nergens verplicht gesteld. Sommige hogescholen organiseren in heel beperkte mate zelf bijscholing, maar praktisch alle opleidingen laten na de bijscholingsactiviteiten van de personeelsleden te registreren in hun persoonlijk dossier, waardoor er bijvoorbeeld voor bevordering geen rekening mee kan worden gehouden.

In verband met de professionalisering van het personeel moet worden vermeld dat coaching en/of monitoraat van nieuwe en jonge lectoren evenals vormen van 'zelfevaluatie' slechts op een paar plaatsen voorzien zijn, maar feitelijk ook daar dode letter blijven.

1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Voor deze opleidingen wordt het financieel beleid gevoerd op het niveau van de hogeschool en/of op het niveau van de departementen. De opleidingen zelf beschikken over een dotatie of een deelbudget dat wel gebaseerd is op eigen noden en behoeften, maar meestal te krap bemeten is.

Toch beschikken ze over goed beheerde en goed onderhouden gebouwen en lokalen, met uitzondering van de vestiging Aalst van de Hogeschool Gent.

Behalve de Hogeschool Limburg, waar een labo klimaat en een werkplaats werktuigkunde ontbreken, beschikken de opleidingen eveneens over uitstekende labo's en werkplaatsen. Die zijn meestal voldoende uitgerust met didactisch materiaal en stemmen voldoende overeen met de praktijk in de industrie. Ook de veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving. De computerinfrastructuur en de netwerkfaciliteiten zijn bevredigend. Zowat overal worden de onderwijslokalen geleidelijk aan uitgerust met de apparatuur die het gebruik van innovatieve leermethoden mogelijk moet maken. Op de meeste plaatsen maken de studenten weinig gebruik van de bibliotheek/mediatheek. Dat ligt ten dele aan de uitrusting. De cd-rom's, vaktijdschriften, technische werken en naslagwerken in de mediatheken zijn toereikend, maar niet van aard om de mediatheek een belangrijke rol te laten spelen op het gebied van de onderwijsvernieuwing en met name inzake zelfstudie.

De faciliteiten voor studenten en personeel zijn goed, behalve in de vestiging Aalst van de Hogeschool Gent. In de Plantijnhogeschool kunnen er geen warme maaltijden worden genuttigd. Een eigen studentenhoe wordt als een duidelijke meerwaarde ervaren.

1.1.5 onderwijsdoelstellingen

Alle opleidingen formuleren zeer duidelijk hun doelstellingen, en enkele gaan daarbij bovendien uit van welomschreven principes. De doelstellingen zijn evenwel niet altijd terug te vinden in de concrete curricula en/of programma's.

De opleidingen trachten de studenten een aantal kernkwalificaties zoals sociale vaardigheden en bepaalde attitudes bij te brengen via werkzittingen, labo oefeningen en stages, maar ze gaan meestal onvoldoende na in hoeverre ze op die manier het vooropgestelde doel bereiken. De commissie beveelt aan meer werk te maken van de resultatenmeting in verband met de aldus te verwerven kwalificaties.

De commissie beveelt eveneens aan de hervorming van het hoger onderwijs (bachelor/master-structuur) aan te grijpen om de onderwijsdoelstellingen waar nodig aan te passen en te verbeteren. Daarbij moeten de opleidingen rekening houden met de adviezen van een representatieve vertegenwoordiging van het werkveld, maar ze moeten er ook over waken dat de opleiding een coherent geheel blijft.

1.1.6 het opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De opleidingsprogramma's zijn evenwichtig gestructureerd en technisch goed onderbouwd. Er is over het algemeen voldoende overleg tussen het onderwijzend personeel (OP) algemene vakken en het onderwijzend personeel technische vakken. Daardoor vertonen de programma's een grote verwevenheid: de algemene vakken staan duidelijk ten dienste van de technische vakken, die op hun beurt gericht zijn op de latere beroepsuitoefening. Het contact van de studenten met het bedrijfsleven is meestal goed ingevuld door bedrijfsbezoeken, de stage en het afstudeerwerk. Het programma elektromechanica bereikt dus overal zowel structureel als inhoudelijk een meer dan aanvaardbaar kwaliteitsniveau. Toch meent de commissie dat ze een opmerking moet maken in verband met een drietal programma-onderdelen.

Over het algemeen vinden de studenten en oud-studenten een vak in verband met maatschappelijke waarden, ethiek en deontologie overbodig. In sommige opleidingen komt dergelijk vak dan ook helemaal niet voor. De commissie is evenwel van oordeel dat een vak met een maatschappelijke dimensie niet mag ontbreken in het curriculum. Het belang ervan voor de opleiding moet dus aan de studenten duidelijk worden gemaakt. Het vak zal ook moeten worden gegeven op een manier die het voor de studenten zinvol maakt.

Het talenonderricht Engels, Frans en Duits ervaren de studenten en de afgestudeerden als nodig omdat ze de beheersing van die vreemde talen nuttig en dikwijls zelfs onmisbaar vinden in de bedrijfscontext. De commissie meent dat het rendement van het vreemdetalenonderwijs op verschillende manieren kan worden vergroot: door meer aandacht op te brengen voor de communicatieve functie van de taal, door een grotere integratie in het geheel van het programma, door een gedifferentieerde aanpak en door meer in te spelen op de voorkennis van de individuele studenten (de voorkennis van de vreemde talen is namelijk beduidend groter bij studenten uit het algemeen secundair onderwijs -ASO- dan bij de andere studenten). De commissie is ook van mening dat de aandacht voor de talen, inclusief het Nederlands, een permanente zorg moet zijn van het hele onderwijskorps.

Kwaliteitszorgsystemen komen in de meeste opleidingen aan bod, maar zorgsystemen voor veiligheid en milieu ontbreken. De commissie vindt voldoende aandacht voor deze twee zorgsystemen meer dan wenselijk.

1.1.7 het afstudeerwerk en werkveldervaring

De afstudeerwerken zijn van een goed niveau. Ze worden door de studenten ervaren als een wezenlijk onderdeel van de opleiding. De afstudeerwerken krijgen bovendien een meerwaarde door de individuele begeleiding, de contacten met het werkveld die ze meebrengen en de kansen die ze bieden op doorstroming naar werk dat in de lijn ligt van het onderwerp. De meeste opleidingen hechten heel veel belang aan de vormgeving en de presentatie van het eindwerk. Ze organiseren proefvoorstellingen, die ze benutten om de studenten te trainen op het gebied van houding, taal, gebruik van didactisch materiaal, enzovoort.

De stages verlenen de opleiding eveneens een duidelijke meerwaarde, vooral door de manier waarop ze worden opgevat, georganiseerd, begeleid en beoordeeld. Belangrijk is ook hier het contact met de werkvloer. Wat het inhoudelijke aspect betreft, valt op dat de stageopdracht op de meeste plaatsen wordt gekoppeld aan die van een afstudeerwerk. Dat komt ongetwijfeld het niveau ten goede. Toch moet erover gewaakt worden dat bij dergelijke koppeling voldoende aandacht blijft gaan naar de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en naar de kennismaking met de bredere context en werking van het bedrijf.

1.1.8 internationalisering

In de meeste hogescholen en departementen wordt internationalisering gepromoot en aangemoedigd. In de meeste opleidingen bestaan er mogelijkheden tot internationale uitwisseling, maar bijna uitsluitend in verband met buitenlandse stages. Over het algemeen maken de studenten weinig gebruik van de geboden mogelijkheden. Toch zijn er opleidingen die verschillende vormen van internationalisering op poten zetten: buitenlandse lectoren komen hier les geven; studenten gaan tijdens hun laatste jaar in het buitenland studeren; de opleidingen nemen deel aan samenwerkingsprojecten met buitenlandse universiteiten en hogescholen; studenten en lectoren worden uitgewisseld en studenten lopen stage in het buitenland.

De commissie is van mening dat de internationalisering verder kan worden uitgebouwd, zowel wat instroom als uitstroom betreft. Het verdient vooral aanbeveling de lectorenuitwisseling verder uit te breiden, althans als die uitwisseling een toegevoegde waarde heeft. Lectoren verwerven overigens niet alleen via lectorenuitwisselingen internationale ervaring; ze doen die ook op via bezoeken aan de buitenlandse instellingen waar hun studenten stage lopen en/of studeren en via de begeleiding van buitenlandse studenten in de eigen instelling. Het zou de internationalisering zeker ten goede komen als er kon worden uitgewisseld met meer buitenlandse partnerscholen.

1.1.9 onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De thans gehanteerde onderwijsvormen zijn vrij klassiek en traditioneel. Ze worden door studenten, afgestudeerden en het werkveld, gezien het goede resultaat, hoog ingeschat. In alle opleidingen worden veelbelovende initiatieven genomen met nieuwe onderwijsvormen, zoals begeleide zelfstudie (bijvoorbeeld bij labo- en/of werkplaatsopdrachten); projectwerking; computer-/intranetondersteund onderwijs. In een aantal

hogescholen worden deze initiatieven ondersteund door gerichte opleidingen en studiedagen en allerlei stimuli voor het onderwijzend personeel. De vernieuwing van de onderwijsvormen is dus in de meeste opleidingen een blijvende zorg.

leermiddelen

De cursussen en syllabi geven de commissie een indruk van inhoudelijke degelijkheid en hebben meestal een eenvormige, verzorgde vormgeving. Ze bevatten, op weinige nog bij te werken uitzonderingen na, goede informatie zoals de gegevens van de ECTS-fiches (European Credit Transfer System). Een inleiding met de doelstellingen van de cursus, een bibliografie en een inhoudsopgave met pagina-aanduiding zijn evenwel slechts zelden opgenomen.

In alle hogescholen is een duidelijke inspanning geleverd om zo veel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internetaansluitingen, netwerken, pc's, software, data-videoprojectoren, video-recorders, ...).

Heel wat opleidingen beschikken over labo uitrustingen met proefopstellingen naar de praktijk in het werkveld. Deze proefopstellingen worden als zeer waardevol ervaren. Overal lijken de veiligheidsvoorzieningen in overeenstemming met de regelgeving. In de meeste hogescholen maakt de opleiding gebruik van labo's die ze deelt met een of meer andere opleidingen. Meestal is dat de opleiding industrieel ingenieur. Dat gemeenschappelijk gebruik zorgt voor een rationele aanwending van middelen en zou moeten leiden tot een kruisbestuiving tussen inhoudelijk verwante opleidingen.

1.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en de evaluatie zijn methodisch verantwoord. Ze zijn niet alleen effectief, maar ook transparant voor de studenten. Ze veroorzaken geen conflicten. De commissie waardeert dat de hogescholen de studenten behoorlijk informeren over de organisatie van de examens (timing, manier van ondervragen, puntenverdeling, enzovoort). Ze waardeert ook dat de studenten betrokken worden bij de praktische regelingen.

De meeste opleidingen denken na over of experimenteren met alternatieve examensystemen die de overstap van het secundair naar het hoger onderwijs moeten vergemakkelijken. De commissie wijst erop dat eventuele bijstellingen van het examensysteem goed moeten worden overwogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding, maar anderzijds ook de vorming tot zelfstandigheid van de studenten. In verband met dit laatste aspect is het van belang dat de leerstof niet te veel gefractioneerd wordt.

Als de slaagkansen van een student als laag worden ingeschat, kan een waarschuwing een bijkomende stimulus zijn tot terugkoppeling en verbetering. De commissie juicht dan ook toe dat sommige opleidingen in dat geval preventief optreden door bijvoorbeeld na de partiële examens contactdagen te organiseren waarop de studenten voldoende gewaarschuwd worden indien hun slaagkansen gering lijken.

1.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De overgrote meerderheid van de studenten zijn jongens uit het technisch secundair onderwijs (TSO), veelal zelfs uit de richting elektromechanica. Ondanks gerichte acties is er vrijwel geen instroom van vrouwelijke studenten. Dat komt onder meer doordat de opleiding elektromechanica niet nauw aansluit bij de richtingen die meisjes meestal volgen in het secundair onderwijs. Er is ook weinig instroom uit het algemeen secundair onderwijs (ASO), hoewel de overstap uit het ASO naar dit hoger onderwijs met een uitgesproken technisch karakter in het algemeen best doenbaar is, onder meer doordat de leerstof van het secundair onderwijs, waar nodig, hernomen wordt zodat voorkennis niet absoluut noodzakelijk is.

De instroombegeleiding, zowel de vaktechnische als de meer algemene, is op de meeste plaatsen inhoudelijk en organisatorisch voortreffelijk te noemen. In een aantal gevallen maken de studenten er echter weinig gebruik van; ze zouden meer en blijvend gestimuleerd moeten worden om deze vorm van ondersteuning te benutten.

Alle opleidingen organiseren één of andere vorm van studie- en studentenbegeleiding. De diensten zijn bij de studenten bekend, maar er wordt zelden een beroep op gedaan. De kwaliteit van de begeleiding, ook van de eerstejaars, wordt maar in enkele hogescholen gemeten.

De ombudsdienst is over het algemeen voldoende bekend. De functie moet in een aantal gevallen duidelijker worden onderscheiden van de dienst studiebegeleiding: de ombudsdienst bemiddelt op vraag van de betrokken student in geschillen over examens, terwijl de dienst studiebegeleiding het hele academiejaar lang initiatieven neemt om het studierendement van de studenten te helpen opvoeren.

Hoewel betrouwbare metingen vaak ontbreken, is het duidelijk dat de studententevredenheid hoog tot zeer hoog is. De studenten waarderen vooral de uiterst grote beschikbaarheid van hun lectoren. Desgevraagd zeggen vrijwel alle studenten (en afgestudeerden) dat ze hetzelfde zouden studeren aan dezelfde hogeschool, indien ze opnieuw hun studiekeuze moesten maken.

De decretaal voorgeschreven studentenparticipatie raakt moeilijk ingevuld door een gebrek aan belangstelling bij de studenten. Bij gebrek aan kandidaten worden de leden van de studentenraad in vrijwel geen enkele hogeschool democratisch verkozen. In feite bestaat de studentenparticipatie hoofdzakelijk uit de activiteiten van de klasverantwoordelijken, die zich vooral met organisatorische en praktische problemen bezighouden. Het is duidelijk dat de studenteninspraak- en participatie vanuit de hogescholen heel concreet en doelgericht moet worden gestimuleerd.

1.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De slaagcijfers zijn over het algemeen normaal.

De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar. Uit enkele metingen blijkt dat de studietijd in sommige opleidingen en bepaalde jaren (praktisch alle eerste jaren) onder de decretale normen blijft. Dat geeft in een aantal gevallen aanleiding tot een interne discussie over de vraag of het mogelijk en wenselijk is de eisen die de opleiding aan de studenten stelt, te verhogen, gezien de vermindering van de slaagkansen die dat waarschijnlijk tot gevolg zou hebben. Het verdient dus aanbeveling de studielast nauwkeurig te meten en dat te doen voor alle jaren.

Om het studierendement te verbeteren moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling). Het studierendement kan worden verhoogd door aangepaste opleidingsprogramma's aan te bieden in functie van de studenteninstroom. Hiervoor zouden de nodige initiatieven moeten worden genomen.

1.1.13 afgestudeerden

Over het algemeen zijn de afgestudeerden en het werkveld zeer tevreden over de opleiding. De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt onder andere dankzij een goede en brede technische basisvorming en een kwalitatief hoogstaande stage met afstudeerwerk. Ze hebben meestal voldoende praktische ervaring met werktuigen en machines opgedaan in de labo's. Het vreemde talenonderricht blijft voor hen een bijzonder aandachtspunt.

De contacten tussen de afgestudeerden en de opleidingen zijn minimaal, sporadisch en weinig gestructureerd. Initiatieven in verband met alumniwerking ontbreken of zijn meestal geen succes. Het verdient aanbeveling werk te maken van deze contacten, zodat de noden en verwachtingen van de afgestudeerden nauwer kunnen worden opgevolgd. Initiatieven zoals het uitgeven van een sollicitatieboek of de publicatie van de abstracts van de afstudeerwerken verdienen alle steun.

1.1.14 onderzoek en maatschappelijke dienstverlening

Globaal gezien is er in de meeste hogescholen geen echt beleid, noch een verantwoordelijke voor dit aspect van de opleiding.

De meeste hogescholen zoeken naar mogelijke taken inzake maatschappelijke dienstverlening.

Opleidingen in het kader van permanente vorming voor technici van bedrijven en vaktechnische opleidingen voor leerkrachten secundair onderwijs, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, zijn een mogelijkheid, gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

Een voor de hand liggende vorm van maatschappelijke dienstverlening lijkt het ter beschikking stellen van de expertise van het personeel en van de logistieke en technische faciliteiten (auditoria en laboratoria) aan externen. Ook de medewerking aan sensibiliseringsacties zoals de Vlaamse Wetenschapsweek en eigen acties zoals bijvoorbeeld de 'Kempense Ontdek- en Doedagen' of andere dergelijke projecten kunnen eveneens als maatschappelijke dienstverlening worden beschouwd.

Enkele opleidingen zijn gerechtigd erkende certificaten uit te reiken voor branderafstelling en ketelonderzoek, waarmee ze ook weer invulling geven aan maatschappelijke dienstverlening.

De commissie apprecieert dat inkomsten uit de vormen van maatschappelijke dienstverlening kunnen worden aangewend voor laboratorium- en didactische infrastructuur.

De commissie stelt vast dat sommige stages, gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

1.2 conclusies

De kwaliteit van de opleiding elektromechanica in Vlaanderen is voldoende tot goed. Een hoge kwaliteit bereiken vooral de opleidingen met een lange traditie en een niet te gering aantal studenten.

Aan de kwaliteitsborging wordt in alle opleidingen sinds kort de nodige aandacht besteed. In de meeste hogescholen was de voorbereiding van de visitaties de aanleiding om verschillende instrumenten van kwaliteitsborging in te voeren en te gebruiken. Aan een gestructureerde, integrale kwaliteitszorg zijn de meeste opleidingen evenwel nog niet toegekomen, maar de vorderingen zijn vrijwel overal haast spectaculair en bewijzen dat ook in de opleidingen elektromechanica het nut van de kwaliteitsbewaking ingezien wordt. De kwaliteitszorg moet zich maximaal richten op verbeteren en bijsturen, zodat de optimalisatiecyclus op gang komt. De commissie verwacht dat deze visitatie een stimulans is voor continue verbetering.

De opleidingen maken deel uit van een deskundig geleide en functioneel georganiseerde grote, middelgrote of kleinere instelling. De werking kan op enkele plaatsen nog verbeterd worden door het onderwijzend personeel van de opleiding er nauwer bij te betrekken en de interne communicatie te optimaliseren. Ook voor de daadwerkelijke integratie in het departement en/of de hogeschool zijn op vele plaatsen nog inspanningen nodig, om maximaal gebruik te kunnen maken van de aanwezige expertise in de diverse departementen, en om maximale kruisbestuivingen mogelijk te maken tussen de expertises van de verschillende departementen.

De personele en financiële middelen waarover de opleidingen elektromechanica beschikken, zijn overal bijzonder krap bemeten. Dat komt vooral tot uiting in de soms ontoereikende uitrusting van de labo's en in de veelal als erg zwaar ervaren opdracht van het onderwijzend personeel.

De tevredenheid over de opleiding is zowel bij de studenten, de afgestudeerden als bij de vertegenwoordigers van het werkveld opvallend groot.

De tien gevisiteerde opleidingen vormen beroepsbekwame technici, die meestal ook sociaal vaardig zijn en als werknemer vrij zelfstandig kunnen functioneren.

Elektromechanica is een opleiding met een aantal opties die elk hoger geschoolde technici vormen met een goede basiskennis van de elektromechanica en een verder doorgedreven kennis van een belangrijk deelgebied. Daardoor speelt de opleiding op adequate wijze in op een voortdurend groeiende behoefte van het bedrijfsleven en de maatschappij in het algemeen. De opleiding vormt dus technici met een specifieke en voor de bedrijven onmisbare beroepsvaardigheid. Bachelors in elektromechanica zijn dan ook gegeerde werknemers. Het is daarom wenselijk dat in de toekomst meer jonge mensen en vooral meer meisjes voor de opleiding elektromechanica kiezen.

2 terugmeldingsrapporten

2.1 Hogeschool Gent

woord vooraf

De commissie vindt het ZER te beschrijvend, weinig informatief en zeker niet volledig. Het personeel werd betrokken bij het opstellen van het ZER, de studenten in mindere mate. Voor alle thema's bevat het rapport een sterkte-zwakte-analyse, met verbeterpunten.

2.1.1 bespreking van de thema's

2.1.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De visie is goed weergegeven, maar is in onvoldoende mate terug te vinden in het concrete programma, zeker wat betreft internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

Het globale beleid, de doelstellingen en het leiderschap zijn goed beschreven.

De hogeschool stelt jaarlijks een dotatie ter beschikking van het departement. Met deze dotatie wordt een begroting opgesteld die goedgekeurd wordt door de departementsraad.

Het globale kwaliteitsbeleid van de hogeschool is goed gedefinieerd en vertaald op het niveau van het departement, maar dient verder geconcretiseerd en geïmplementeerd te worden op het niveau van de opleiding.

Het beleid voorziet in stimuli voor inzet voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.1.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De opleidingscoördinator fungeert tevens als kwaliteitsverantwoordelijke voor de opleiding. De commissie ervaart de 'verplichte deelname' van de lectoren aan de kwaliteits- en opleidingscommissies als positief.

De betrokkenheid van de studenten bij de opvolging van het evaluatieproces is onvoldoende gedefinieerd.

Het kwaliteitshandboek en de procedures worden centraal uitgeschreven.

De commissie apprecieert het concrete actieplan voor het invoeren van het kwaliteitssysteem.

Er moet werk worden gemaakt van de manier waarop de meetresultaten van de kwaliteitsbevraging verwerkt en opgevolgd worden.

2.1.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is goed beschreven en de personeelskosten zijn onder controle.

De functionerings- en evaluatiegesprekken moeten verder worden gevoerd.

In het kader van het personeelsbeleid heeft het persoonlijk dossier een grote informatieve waarde. Daarin moeten onder andere geregistreerd worden: de resultaten van bijscholing van de lectoren; hun prestaties inzake internationalisering, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening; bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Al deze aspecten moeten in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

De relaties tussen collega's en met de directie komen als positief over.

Het organiseren van een 'externe doorlichting' van de taakbelasting van het personeel lijkt een goed initiatief. Bijscholing, zowel voor onderwijzend personeel als administratief-technisch personeel moet meer vraaggericht georiënteerd worden. Momenteel is de bijscholing te occasioneel en te vrijblijvend, en er is ook geen structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven. Het administratief-technisch personeel weet zich betrokken en gewaardeerd.

2.1.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Zowel de financiële middelen als de gebouwen, de infrastructuur en het materiaal worden goed beheerd. Er is een goed omschreven aankoopbeleid met procedures.

De vakgroepen maken jaarlijks een planning op voor de materiële middelen die ze willen aankopen, rekening houdend met het toegekende budget voor investeringen.

De materiële voorwaarden in Gent :

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en goed onderhouden.

In het bijzonder moet de uitstekende uitrusting van de labo's worden geprezen. Er is voldoende aandacht voor de veiligheid en de veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving.

De onderwijsuitrusting is goed en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar.

De bibliotheek beschikt over een goede collectie naslagwerken en ook de uitrusting van de mediatheek is als positief te vermelden.

Zowel de faciliteiten voor lectoren als studenten zijn goed tot zeer goed te noemen, maar niet alle lectoren beschikken over een eigen ruimte.

De materiële voorwaarden in Aalst :

De materiële voorwaarden in Aalst staan in schril contrast met de voortreffelijke voorwaarden in Gent, zeker wat de onderwijsruimten betreft, hoewel er een goede didactische infrastructuur aanwezig is.

De studenten- en lectorenfaciliteiten zijn ontoereikend: dat geldt onder meer voor het restaurant en de computers voor vrij gebruik. Er is geen aparte rokersruimte voorzien voor de studenten.

De commissie stelt zich vragen over de zin van het in stand houden van de tweede vestiging te Aalst, omwille van het lage aantal studenten maar vooral ook omwille van de bovenvermelde manco's.

2.1.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk omschreven. Toch hoopt de commissie dat in het programma dat moet ontwikkeld worden ingevolge de bachelor/master-structuur (BA/MA), deze doelstellingen beter en vollediger zullen terug te vinden zijn (zie verder onder 2.1.1.6).

De inspanning om het werkveld bij deze veranderingen te betrekken wordt toegejuicht.

2.1.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De commissie rekent erop dat in het nieuwe programma rekening wordt gehouden met bovenvermelde bedenkingen (zie onder 2.1.1.5).

Het programma is technisch goed onderbouwd.

De commissie vraagt zich af of in de nieuwe programmastructuur thema's zoals maatschappelijke betrokkenheid, ethiek, deontologie, communicatievaardigheden, enzovoort kunnen worden ingebouwd. Ze vindt dat een vak in verband met de maatschappelijke waarden niet mag ontbreken in de opleiding. Het belang van zo'n vak moet de studenten duidelijk gemaakt worden.

De inspanningen inzake het taalonderricht worden door de commissie geapprecieerd, maar toch vraagt ze meer aandacht voor de communicatieve functie van de taal en voor meer integratie in het geheel van het programma.

Aan te raden zou zijn om het programma te verrijken door nog meer samen te werken met externe partners, bijvoorbeeld uit de industrie of uit andere departementen. De commissie beveelt aan dat daar op een gestructureerde manier aan zou worden gewerkt.

Er moet verder dringend werk worden gemaakt van studietijdmetingen.

2.1.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages betekenen een duidelijke meerwaarde in het opleidingsproject.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren als pluspunten de manier waarop de stage wordt opgevat, de inhoud en het niveau van de stage, de wijze van begeleiden en beoordelen, het relatief gewicht dat ze krijgt in de opleiding, de koppeling aan het afstudeerwerk en de doorstromingsmogelijkheden die ze biedt naar tewerkstelling toe.

De info over de regelingen en voorzieningen moet aan alle studenten gelijktijdig en eenduidig worden meegedeeld.

2.1.1.8 internationale dimensie

Het internationaal aspect beperkt zich in de opleiding tot enkele stages en enkele projecten, maar een echte internationale dimensie ontbreekt.

Er is geen verantwoordelijke internationalisering op het niveau van de opleiding.

De commissie is van mening dat deze internationale dimensie verder kan worden uitgebouwd en ondersteund zowel wat instroom als uitstroom betreft.

Het verdient aanbeveling dat de nieuwe programmastructuur mogelijkheden creëert tot lectorenuitswisseling.

2.1.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De gehanteerde onderwijsvormen zijn veeleer klassiek. Er moet worden overwogen nieuwe onderwijsvormen in te voeren die aansluiten bij de doelstellingen. De commissie denkt hierbij aan begeleide zelfstudie, projectwerking, e-learning, Blackboard, enzovoort.

leermiddelen

De commissie waardeert de inspanning om syllabi en cursussen gelijkvormig aan te bieden. Het verdient aanbeveling alle cursussen te voorzien van een inleiding met de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met pagina-aanduiding, een bibliografie, enzovoort.

De inspanning om zo veel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internetaansluitingen, pc's, data-videoprojector, videorecorder, enzovoort) moet worden opgedreven.

Het gemeenschappelijk gebruik van labo uitrustingen samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekenen een duidelijke meerwaarde: de middelen worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor kruisbestuiving tussen verschillende opleidingen.

2.1.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau, en op een transparante manier. Er wordt een duidelijk verband vastgesteld tussen de resultaten van de enquête bij de studenten en het jaaractieplan met betrekking tot het examenrooster.

Preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen als gering worden ervaren, vormen een bijkomende terugkoppeling die kan leiden tot verbetering.

2.1.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

De instroombegeleiding is goed georganiseerd, vooral in de labo's.

De bekendheid van de ombudsdienst is sedert het ZER fel verbeterd. De functie zelf verdient een krachtiger invulling.

De studentenparticipatie en -inspraak is voor verbetering vatbaar. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe deze participatie gestimuleerd kan worden.

2.1.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studielast, hoewel niet gemeten, lijkt aan de decretale normen te voldoen. De slaagcijfers zijn normaal. Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.1.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt onder andere dankzij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

Er is geen alumniwerking en de contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn minimaal. De commissie beveelt aan deze contacten op een gestructureerde wijze te organiseren zodat de noden en verwachtingen nauwer worden opgevolgd.

2.1.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Er is geen echt beleid, noch een verantwoordelijke voor dit aspect in de opleiding.

De hogeschool zoekt naar mogelijke taken inzake maatschappelijke dienstverlening.

Opleidingen in het kader van permanente vorming voor technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, zijn een zeer geschikte opportuniteit gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

Ook het ter beschikking stellen van de logistieke en technische faciliteiten (auditoria en laboratoria) aan externen lijkt voor de hand te liggen.

De commissie apprecieert dat inkomsten uit deze activiteiten kunnen worden aangewend voor laboratorium- en didactische infrastructuur.

De commissie stelt vast dat sommige stages gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.1.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- Het kwaliteitshandboek met procedures en het concrete actieplan in verband met de verdere implementatie;
- De goede relatie tussen collega's onderling en met de directie en de studenten;
- De goede instroombegeleiding;
- De prima materiële voorwaarden in Gent met labo's die uitstekend naar de praktijk in de industrie zijn ingericht;

- De externe doorlichting naar de draagkracht van het personeel.

aandachtspunten

- De ontoereikende materiële voorwaarden in Aalst;
- De geringe aandacht voor maatschappelijke betrokkenheid, ethiek, deontologie en communicatieve vaardigheden in het opleidingsprogramma;
- De bijscholing van het personeel (te occasioneel, te aanbodgericht, te vrijblijvend);
- Het ontbreken van gestructureerde contacten tussen de hogeschool/de opleiding en de afgestudeerden;
- Het ontbreken van studietijdmetingen ter evaluatie van studeerbaarheid en studierendement;
- De beperkte betrokkenheid van de studenten bij het evaluatieproces.

2.2 Katholieke Hogeschool Limburg

woord vooraf

De commissie vindt het ZER beknopt maar concreet. Het beschrijft het proces van de kwaliteitszorg van de hogeschool en van het departement, maar is onvoldoende uitgewerkt op het niveau van de opleiding. Het is ook zwak inzake cijfergegevens, vooral voor de hoofdstukken maatschappelijke waardering en hogeschoolresultaten.

Het bevat per thema een eerlijke sterkte-zwakte-analyse, met de daaruit volgende verbeterpunten.

De bijlagen vormen een goed geheel met het ZER.

Het personeel en de studenten werden minimaal betrokken bij het opstellen van het ZER.

2.2.1 bespreking van de thema's

2.2.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De visie, het beleid en de kwaliteitszorg zijn goed beschreven op het niveau van de hogeschool, maar niet op het niveau van de opleiding.

Het leiderschap berust bij het departementshoofd en de opleidingscoördinator.

De doelstellingen van de opleiding zijn duidelijk beschreven.

Het financieel beheer wordt gevoerd op het niveau van de hogeschool, maar elke opleiding kan beschikken over een zelf te besteden budget. De opleiding beschikt over voldoende autonomie voor de aanwending van de eigen financiële middelen. Concrete gegevens ontbreken echter.

Het beleid voorziet in stimuli voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.2.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Op het niveau van de opleiding is er nog geen gestructureerde, allesomvattende vorm van kwaliteitszorg. Toch worden er inzake een aantal aandachtspunten lovenswaardige initiatieven genomen.

Er is geen kwaliteitsverantwoordelijke binnen de opleiding, maar wel voor het hele departement.

Er moet dringend werk worden gemaakt van het systematisch bevragen en meten van de verschillende kwaliteitsparameters, en van de verwerking van de meetresultaten zodat een concreet actieplan met timing en aanwijzing van een verantwoordelijke kan worden opgesteld.

Een kwaliteitshandboek met uitgeschreven procedures ontbreekt als basis voor de verdere uitbouw van het kwaliteitssysteem.

2.2.1.3 personeel

Het personeelsbeleid wordt gevoerd op het niveau van de hogeschool en is goed omschreven.

De personeelskosten zijn onder controle, maar concrete cijfers ontbreken.

De commissie waardeert dat de functioneringsgesprekken jaarlijks plaatsvinden. Evaluatie en opvolging verdienen continue aandacht.

De commissie beschouwt het als een tekort dat er geen individuele dossiers worden bijgehouden van de personeelsleden met de prestaties op het gebied van bijscholing, hun medewerking aan internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek en hun bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Deze aspecten moeten in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid. Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling, en met de studenten en de directie.

Personeelsleden van het één-cyclus-onderwijs zijn op de hoogte van de vereiste bekwaamheidsbewijzen voor een opdracht in het twee-cycli-onderwijs. Ze kunnen zich steeds kandidaat stellen voor een vacature. Alle vacatures worden in de personeelskamer op het mededelingenbord geafficheerd. Bovendien worden ze in de krant en in het Staatsblad gepubliceerd.

Bij het onderwijzend personeel blijkt een grote bezorgdheid te bestaan over het steeds toenemend aantal opdrachten waardoor de kerntaken in het gedrang kunnen komen. Er moet over worden gewaakt dat de werkdruk aanvaardbaar blijft.

Het administratief-technisch personeel weet zich gewaardeerd en bij de werking betrokken, en ervaart de werklast als normaal.

De commissie dringt erop aan dat het beleid terdege rekening zou houden met de resultaten van de enquête in verband met de personeelstevredenheid en inzonderheid met de volgende punten: communicatie, loopbaanontwikkeling en waardering voor het functioneren.

Er dient dringend werk te worden gemaakt van een globaal bijscholingsbeleid en van een concreet plan met inbegrip van een structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven aan de collega's.

Uit gesprekken met lectoren blijkt dat de begeleiding en de ondersteuning vanuit de informaticacel dikwijls stroef verlopen door een gebrekkige communicatie.

2.2.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De hogeschool beschikt in Diepenbeek over een zeer degelijk uitgebouwde campus. De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en zijn goed onderhouden.

In het bijzonder moet de voortreffelijke uitrusting van de labo's worden vermeld, evenals de uitstekende veiligheidsvoorzieningen, die in overeenstemming lijken met de regelgeving. De uitrusting zelf is meestal vergelijkbaar met de praktijk in de industrie.

De onderwijsuitrusting is goed en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar.

De mediatheek is voortreffelijk uitgerust en georganiseerd.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen.

2.2.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk geformuleerd.

De commissie waardeert dat het begrijpen van de leerstof belangrijker wordt geacht dan het memoriseren ervan.

De criteria voor de ontwikkeling van het curriculum moeten systematischer worden aangepakt en duidelijker geformuleerd onder andere door een gestructureerd overleg met het werkveld.

Bij het afstemmen van het curriculum op de mogelijkheden van de eerstejaars en de eisen van het werkveld moet erover gewaakt worden dat het basiscurriculum van de één-cyclus-opleiding IWT een coherent geheel blijft.

2.2.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is evenwichtig opgebouwd.

De studenten vinden dat de studielast evenwichtig gespreid is over de drie jaren, maar er zijn geen studietijdmetingen beschikbaar.

Over het programma werd tot nu toe geen gestructureerd overleg gevoerd met het werkveld, wat nochtans een noodzaak is. De commissie beveelt aan hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

Het werkveld heeft vragen bij de noodzaak van het instandhouden van alle opties.

Het taalonderricht Frans en Duits wordt door de studenten ervaren als nodig, maar ze vinden de inhoud niet aangepast aan hun noden.

Sommige studenten en oud-studenten zien het nut van het vak wijsbegeerte niet in. De commissie vindt evenwel dat een dergelijk vak in verband met de maatschappelijke waarden niet mag ontbreken in de opleiding. Het belang van dit vak moet de studenten wel duidelijk worden gemaakt.

Het contact van de studenten met het bedrijfsleven is goed ingevuld door bedrijfsbezoeken, de stage en het afstudeerwerk.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen, wordt niet nagegaan of ze ook worden bereikt, want ze worden niet gemeten. De commissie denkt hierbij aan sociale vaardigheden en attitudes, en is van oordeel dat hier de nodige aandacht aan moet worden besteed.

2.2.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages en het afstudeerwerk verlenen de opleiding een duidelijke meerwaarde. Zowel het werkveld als de studenten ervaren beide als een pluspunt.

Zowel de enquête als de bevraging van de afgestudeerden brachten aan het licht dat in een aantal gevallen de begeleiding vanuit de hogeschool als onvoldoende werd ervaren.

De definitieve omschrijving van de stageopdracht zou vroeger moeten worden bekendgemaakt.

De stage wordt meestal gekoppeld aan een afstudeerwerk. De commissie juicht dit toe, maar vraagt toch voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie.

2.2.1.8 internationale dimensie

De hogeschool promoot internationale uitwisselingen. Ook in de opleiding elektromechanica zijn buitenlandse stages mogelijk, maar er wordt weinig gebruik van gemaakt. Worden ze in de opleiding wel voldoende gepromoot? Er is geen echte verantwoordelijke aangesteld voor dit aspect.

De commissie is van mening dat de internationale dimensie niet beperkt mag blijven tot de bestaande initiatieven, en het verdient aanbeveling ook de lectorenuitwisseling uit te werken.

De commissie waardeert het organiseren van buitenlandse reizen.

2.2.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De studenten, afgestudeerden en het werkveld schatten de gehanteerde onderwijsvormen hoog in, hoewel ze vrij traditioneel blijven.

Het bevorderen van nieuwe onderwijsvormen zoals begeleide zelfstudie, projectwerking, e-learning, enzovoort zou een blijvende zorg van de opleiding moeten zijn. De commissie waardeert dat er al enkele zeer waardevolle initiatieven werden genomen.

leermiddelen

De cursussen en syllabi zijn op het vlak van de inhoud van ongelijke kwaliteit. De inhoud is niet steeds volledig relevant voor de opleiding, en de vormgeving laat vaak te wensen over. Het verdient aanbeveling alle cursussen te voorzien van een inleiding met bijvoorbeeld de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met pagina-aanduiding en een bibliografie.

Er is een duidelijke inspanning geleverd om zo veel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen zoals internetaansluitingen, netwerken, pc's, software, data-videoprojectoren en videorecorders. Het gemeenschappelijk gebruik van de labo's samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekent een duidelijke meerwaarde: de middelen worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor een kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingen.

2.2.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau en op een voor de studenten bevredigende wijze. Ze veroorzaken geen conflicten.

De overstap van twee naar drie examenperiodes heeft als bedoeling de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs te vergemakkelijken. Dit wordt geapprecieerd door de studenten, maar de lectoren betwisten de meerwaarde ervan met betrekking tot de kwaliteit en de efficiëntie van het onderwijs. Eventuele bijstellingen moeten goed worden afgewogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding en anderzijds de vorming tot zelfstandigheid. Dit laatste aspect mag zeker niet uit het oog worden verloren, en er moet worden voorkomen dat de leerstof te veel wordt gefractioneerd.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.2.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

De instroombegeleiding is te vrijblijvend georganiseerd.

De commissie waardeert de uiterst grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten.

Het bestaan van de ombudsdienst is voldoende bekend.

De dienst studiebegeleiding is goed uitgebouwd, maar kan niet altijd rekenen op de waardering en collegiale medewerking van de lectoren.

Er is in studentenparticipatie en -inspraak voorzien, maar die raken moeilijk concreet ingevuld door de studenten. De commissie beveelt aan na te gaan hoe deze participatie kan worden gestimuleerd.

De commissie ervaart tevredenheid bij de studenten. Metingen via enquêtes worden aangemoedigd.

2.2.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar, en de slaagcijfers zijn normaal.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.2.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt, onder andere dank zij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

De contacten tussen de afgestudeerden en de opleiding zijn niet geformaliseerd. De commissie vindt dat hier werk van moet worden gemaakt, zodat de noden en verwachtingen van de afgestudeerden nauwer kunnen worden opgevolgd.

2.2.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Alhoewel niet vermeld in het ZER, wordt de maatschappelijke dienstverlening wel degelijk ingevuld volgens de geest van het decreet, onder andere door middel van vormingsactiviteiten ten behoeve van bedrijven en vaktechnische opleidingen voor leerkrachten secundair onderwijs.

De commissie stelt vast dat het uitbouwen van een onderzoekscultuur wordt bemoeilijkt door de werkdruk. Ze heeft kennis genomen van enkele initiatieven met betrekking tot ondersteunend onderzoek die als voorbeeld voor verdere ontwikkeling kunnen dienen.

Er is in de opleiding geen verantwoordelijke voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

De plaats van de gegradueerde (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.2.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De duidelijk omschreven doelstellingen voor de opleiding;
- De goede verstandhouding tussen personeelsleden onderling en met directie en studenten;
- De voortreffelijk uitgebouwde campus en de goede materiële voorwaarden met onder andere uitstekende labo's;
- De grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten;
- De aanzet tot en aandacht voor onderwijsvernieuwing.

aandachtspunten

- Het ontbreken van een kwaliteitshandboek met procedures en van bevraging en meting van de kwaliteitsparameters voor een concreet actieplan;
- De geringe personeelstevredenheid over de waardering voor het functioneren en over de communicatie tussen directie en personeel;
- De grote werkdruk en het ontbreken van een gestructureerd bijscholingsbeleid;
- De nog onvoldoende uitgebouwde internationalisering;
- Het ontbreken van gestructureerd overleg met het werkveld en de afgestudeerden;
- Voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie bij het koppelen van een afstudeerwerk aan de stage.

2.3 Karel de Grote-Hogeschool

woord vooraf

Het ZER is duidelijk opgesteld en komt over als objectief. Negatieve punten worden niet toegedekt.

Sommige onderdelen van het rapport zijn evenwel onvoldoende uitgewerkt, zoals het bijscholingsbeleid, de internationalisering, de maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

De bijlagen vormen een goede aanvulling bij het ZER.

Tot de thema's die wel voldoende uitgewerkt zijn, behoren een eerlijke sterkte-zwakte-analyse evenals de daaruit volgende verbeterpunten.

Het personeel en de studenten werden betrokken bij het opstellen van bepaalde thema's van het ZER, maar niet voor het rapport in zijn geheel.

2.3.1 bespreking van de thema's

2.3.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De visie is uitgeschreven op het niveau van de hogeschool.

Het beleid en het leiderschap zijn goed beschreven op het niveau van de hogeschool en van de opleiding. Dat geldt eveneens voor de missie en de doelstellingen.

De verantwoordelijkheid voor het financieel beheer en de verslaggeving berust bij de hogeschooldiensten. Wel stelt het departement elk jaar een begroting op, die dan wordt voorgelegd aan de hogeschooldiensten en door het hogeschoolbestuur moet worden goedgekeurd. De opleidingen beschikken jaarlijks over een budget.

Het rapport beschrijft eveneens het proces van de kwaliteitszorg van de hogeschool, van het departement en van de opleiding, maar het is weinig onderbouwd met resultaten van concrete metingen.

Het beleid voorziet in stimuli in verband met inzet voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.3.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Er is nog geen gestructureerde, allesomvattende vorm van kwaliteitszorg. Toch worden er in verband met een aantal aandachtspunten lovenswaardige initiatieven genomen.

De uitvoering en de opvolging van de actieplannen moet gestructureerd en gesystemiseerd worden.

De commissie waardeert de aanstelling van twee personeelsleden (samen vertegenwoordigen ze ¼ van een voltijdse kracht) ter ondersteuning van het kwaliteitszorgsysteem in de opleiding.

Intensere betrokkenheid van het personeel bij de kwaliteitszorg dient verder gestimuleerd.

Er moet dringend werk worden gemaakt van het systematisch bevragen en meten van de verschillende kwaliteitsparameters, en van de verwerking van de meetresultaten ten behoeve van het concrete actieplan.

Een kwaliteitshandboek met uitgeschreven procedures ontbreekt als basis voor de verdere uitbouw van het kwaliteitssysteem.

2.3.1.3 personeel

Er bestaat een structureel personeelsbeleid, dat echter vaak doorkruist wordt door financiële beperkingen, gezien de moeilijke financiële situatie. Het leidmotief op dit gebied is 'besparen'. Concrete cijfers ontbreken evenwel.

De commissie waardeert dat de functioneringsgesprekken jaarlijks plaatsvinden. Evaluatie en opvolging verdienen continue aandacht.

De commissie beschouwt het als een tekort dat er geen individuele dossiers van de personeelsleden worden bijgehouden met hun prestaties op het gebied van de bijscholing, hun medewerking aan internationalisering, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening en bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Deze aspecten moeten namelijk mee in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling, en met de studenten. De relatie van het personeel met de directie is evenwel voor verbetering vatbaar. Een betere communicatie tussen het beleid en de medewerkers zou de relatie tussen deze twee geledingen kunnen verbeteren.

Bij het onderwijzend personeel blijkt een grote bezorgdheid te bestaan over het steeds toenemend aantal opdrachten waardoor de kerntaken in het gedrang zouden kunnen komen. Er moet over gewaakt worden dat de werkdruk aanvaardbaar blijft.

De commissie dringt erop aan dat het beleid terdege rekening zou houden met wat in het ZER staat in verband met de personeelstevredenheid en inzonderheid met de volgende punten: taakbelasting, communicatie, loopbaanontwikkeling en waardering voor het functioneren.

Er moet werk worden gemaakt van een verantwoord bijscholingsbeleid, met een structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven aan de collega's.

Het administratief-technisch personeel weet zich gewaardeerd en bij de werking betrokken, af en toe een 'schouderklopje' zou meer dan welkom zijn.

2.3.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De hogeschool is in Hoboken goed gehuisvest en er zijn duidelijk initiatieven tot renovatie en vernieuwing. De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en worden goed onderhouden.

Voor de leslokalen zijn duidelijk nog inspanningen vereist met betrekking tot de aanpassing van de infrastructuur aan de moderne onderwijsvereisten.

De labo's zijn over het algemeen goed uitgerust. Er is voldoende aandacht voor veiligheid. De veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving. Het is echter duidelijk dat er te weinig financiële ruimte is voor vernieuwing.

Het departement stelt jaarlijks een vijfdagenplanning op voor de vervanging, herstelling en aanschaf van materiële middelen. Doorgaans bepalen de opleidingshoofden de behoeften van hun opleiding.

De computerapparatuur is voldoende aanwezig en voor iedereen beschikbaar.

De mediatheek is redelijk goed uitgerust en wordt voortreffelijk beheerd.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed. Er is wel een tekort aan werkkamers voor het onderwijzend personeel.

2.3.1.5 onderwijsdoelstellingen

De doelstellingen van de opleiding zijn duidelijk geformuleerd.

De commissie waardeert dat het begrijpen van de leerstof belangrijker wordt geacht dan het memoriseren ervan.

Naar aanleiding van de komende onderwijshervormingen (BA/MA-structuur) en de discussie over onderwijsvormen zal het departement de onderwijsvisie expliciteren en zullen de eindtermen van de opleidingen, vertrekkend van bestaande beroeps- en opleidingsprofielen, gedefinieerd worden.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten poogt bij te brengen via werkzittingen, labo oefeningen en stage, wordt onvoldoende nagegaan of ze ook worden bereikt. De commissie denkt hierbij aan de sociale vaardigheden en attitudes, en beveelt aan hier werk van te maken.

2.3.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is evenwichtig opgebouwd.

Over het programma wordt jaarlijks overleg gevoerd met het werkveld, maar niet gestructureerd. De commissie beveelt dan ook aan hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

De studenten ervaren de studielast als niet te zwaar en evenwichtig gespreid over de drie jaren. Er zijn echter geen studietijdmetingen beschikbaar.

Het werkveld heeft geen eensluidend oordeel over de noodzaak van het in stand houden van alle opties.

Het taalonderricht Engels, Frans en Duits wordt door de studenten ervaren als nodig, maar ze vinden het aantal uren dat eraan besteed wordt te laag om resultaten te kunnen opleveren. De commissie meent dat aandacht voor de talen, inclusief het Nederlands, de zorg moet wegdragen van het hele onderwijskorps.

Sommige studenten en oud-studenten zien het nut van het vak wijsbegeerte niet in. De commissie vindt evenwel dat een dergelijk vak in verband met maatschappelijke waarden niet mag ontbreken in de opleiding.

Het belang van dit vak in de opleiding moet wel duidelijk gemaakt worden aan de studenten.

Het contact van de studenten met het bedrijfsleven is goed ingevuld door bedrijfsbezoeken, de stage en het afstudeerwerk.

2.3.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages en het afstudeerwerk verlenen de opleiding een duidelijke meerwaarde. Zowel het werkveld als de studenten ervaren beide onderdelen als een pluspunt.

De stages vinden plaats in het tweede jaar, het afstudeerwerk in het derde jaar, zodat de stage een echt contact met de werkvloer is.

De afstudeerwerken zijn van een degelijk niveau en er wordt ruim aandacht besteed aan de presentatie en lay-out. In mei organiseert de opleiding een proefverdediging met voorstelling van de afstudeerwerken. Het afstudeerwerk geldt voor vele bedrijven als selectie voor tewerkstelling.

Het niet voorzien in een afzonderlijke periode voor het afstudeerwerk mag geen belemmering betekenen voor deelname aan Socrates-uitwisselingen.

2.3.1.8 internationale dimensie

De commissie juicht de aanstelling toe van een personeelslid (4/5 voltijds equivalent) voor internationalisering op het niveau van het departement.

In de opleiding elektromechanica zijn buitenlandse stages ook mogelijk, maar er wordt weinig gebruik van gemaakt. Vanaf dit werkjaar wordt er wel meer gerichte promotie voor gevoerd. De commissie is echter van oordeel dat de internationale dimensie niet beperkt mag blijven tot stages. Het verdient aanbeveling ook lectorenuitswisseling uit te werken.

2.3.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De studenten, afgestudeerden en het werkveld schatten de gehanteerde onderwijsvormen hoog in, hoewel ze veeleer traditioneel blijven.

Het bevorderen van nieuwe onderwijsvormen zoals begeleide zelfstudie, projectwerking, e-learning, enzovoort is een blijvende zorg van de opleiding. De commissie waardeert dat er nu al zeer waardevolle initiatieven worden genomen.

leermiddelen

De cursussen en syllabi zijn over het algemeen verzorgd en goed gestructureerd. Ze bevatten - op weinige nog te corrigeren uitzonderingen na - de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met pagina-aanduiding en informatie over het examen. Het verdient aanbeveling ook een bibliografie op te nemen.

Er is een begin gemaakt met het uitrusten van lokalen met innovatieve leermiddelen zoals internetaansluitingen, netwerken, pc's, software, data-videoprojectoren en videorecorders.

Het gemeenschappelijke gebruik van de labo's samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekent een meerwaarde, namelijk het rationeel aanwenden van middelen en een kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingen.

2.3.1.10 toetsing en evaluatie

De commissie waardeert de inspanning die de hogeschool levert voor de communicatie over het verloop van de examinering, de puntenverdeling, enzovoort. De toetsing en evaluatie worden doelgericht en op een behoorlijk niveau georganiseerd, en op een voor de studenten bevredigende wijze. Ze veroorzaken geen conflicten.

De studenten waarderen de inspraakmogelijkheden met betrekking tot het opstellen van de examenroosters.

Om het slaagpercentage van het eerste jaar te verhogen, wordt gezocht naar alternatieve evaluatievormen, zoals toetsen die worden gespreid over het academiejaar in plaats van één traditioneel examen.

Eventuele bijsturingen van het examensysteem moeten goed worden afgewogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding en anderzijds de vorming tot zelfstandigheid van de studenten. Dit laatste aspect mag zeker niet uit het oog worden verloren, daar het te veel fractioneren van de leerstof moet worden voorkomen.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen als de slaagkansen als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.3.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

De instroombegeleiding is te weinig aangestuurd en berust te veel op het initiatief van de student.

De commissie apprecieert de uiterst grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten.

Het bestaan van de ombudsdienst is voldoende bekend.

De dienst studiebegeleiding is goed uitgebouwd.

Er is in studentenparticipatie en -inspraak voorzien die door de studenten worden ingevuld, maar zonder verkiezing. De commissie beveelt aan om na te denken over manieren om deze participatie te verbeteren.

2.3.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar, maar er zijn nog geen studielastmetingen.

De slaagcijfers van het eerste jaar zijn laag, maar de slaagpercentages in het tweede en derde jaar zijn dan weer hoog.

Om het studierendement te verhogen, moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.3.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt, onder andere dank zij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn niet geformaliseerd. De commissie beveelt aan gestructureerde contacten met de afgestudeerden uit te bouwen, met aandacht voor hun zorgen en verwachtingen.

2.3.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie stelt vast dat de maatschappelijke dienstverlening en het onderzoek in beperkte mate worden ingevuld, onder meer als gevolg van de te zware taakbelasting.

Er is geen verantwoordelijke voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek in de opleiding, buiten de directie. De hogeschool zoekt naar mogelijke taken in verband met maatschappelijke dienstverlening. Opleidingen in het kader van de permanente vorming van technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, lijken een zeer geschikte opportuniteit gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

De commissie apprecieert dat inkomsten uit deze activiteiten kunnen worden aangewend voor laboratorium- en didactische infrastructuur.

De commissie stelt vast dat sommige stages, gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.3.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De goede ondersteuning van de kwaliteitszorg door aanstelling van twee deeltijdse OP-leden als kwaliteitsverantwoordelijke in de opleiding;
- De kwaliteit van de toetsing (studenteninspraak en alternatieve evaluatievormen in het eerste jaar);
- De goede verstandhouding tussen de personeelsleden en met de studenten, en de grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten;
- De uitstekende uitrusting van de labo's, afgestemd op de praktijk in de industrie en met voortreffelijke veiligheidsvoorzieningen;
- De aanstelling van een 4/5 FT-verantwoordelijke voor internationalisering in het departement.

aandachtspunten

- De moeilijke financiële toestand waardoor het vrijwel onmogelijk is een echt personeelsbeleid te ontwikkelen;
- Het proces van de kwaliteitszorg (te weinig onderbouwd met bevestigingen en metingen ten behoeve van een concreet actieplan);
- Het ontbreken van maatschappelijke dienstverlening en onderzoek;
- Het verder uitbouwen van de internationalisering;
- Het ontbreken van gestructureerd overleg met het werkveld en de afgestudeerden.

2.4 Plantijn-Hogeschool van de Provincie Antwerpen

woord vooraf

Het ZER en de bijlagen zijn duidelijk opgesteld en hebben de commissie onmiskenbaar bij haar activiteiten geholpen. Een aantal bijlagen kon beter ter plaatse ter beschikking worden gesteld tijdens het visitatiebezoek. Het voltallige personeel en de studenten werden betrokken bij het opstellen van het ZER.

De commissie apprecieert dat voor elk thema een groot aantal sterke punten en verbeter- of aandachtspunten zijn geformuleerd, want dit maakt het ZER nog concreter en doeltreffender.

De plan-do-check-act-formule maakt dat de commissie een goed inzicht krijgt in wat de hogeschool en de opleiding reeds hebben gerealiseerd en nog willen realiseren.

De informatie die de commissieleden tijdens het bezoek ontvangen hebben, was welkom.

2.4.1 bespreking van de thema's

2.4.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De missie is duidelijk verwoord, zowel op het niveau van de hogeschool als op het niveau van de opleiding, maar een aantal meer specifieke aspecten kunnen worden toegevoegd.

De commissie betreurt dat bepaalde thema's zoals vorming tot maatschappelijke betrokkenheid, deontologie en ethiek niet in de missie zijn opgenomen.

De algemene directie en de opleiding werken harmonisch samen. Deze samenwerking ondervindt blijkbaar geen hinder van het feit dat de opleiding op een afzonderlijke campus is gevestigd.

Het financieel beleid van de hogeschool en van de opleiding lijken onder controle.

De traditie van gestructureerde kwaliteitsbewaking bestaat nog niet echt en dient verder geconcretiseerd en geïmplementeerd te worden.

2.4.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Er is een begin gemaakt met een gestructureerde kwaliteitszorg.

De ankerpersoon van de opleiding in het kwaliteitsteam speelt hierbij een sleutelrol.

Aan de kwaliteitsverbetering wordt gewerkt, maar de deelname van alle betrokkenen moet beter worden georganiseerd, geconcretiseerd en geïmplementeerd.

De betrokkenheid van de studenten bij de opvolging van het evaluatieproces is onvoldoende georganiseerd.

Initiatieven zoals het functieboek evenals diverse procedures kunnen de basis vormen van een kwaliteitshandboek.

De verdere uitwerking van het kwaliteitszorgsysteem moet nog beter onderbouwd worden met systematische meetresultaten onder andere inzake de bevragingen van alumni en het werkveld over het programma, de stage en het afstudeerwerk. Deze bevragingen dienen geformaliseerd en gestructureerd te worden en er dient over gewaakt dat de ondervraagden voldoende representatief zijn.

Er moet verder ook werk worden gemaakt van de systematische opvolging van de meetresultaten van de kwaliteitsbevraging en het uitwerken van een concreet actieplan met timing en aanduiding van verantwoordelijken.

2.4.1.3 personeel

Het personeelsbeleid wordt gevoerd op het niveau van de hogeschool en is goed beschreven. De personeelskosten lijken onder controle, concrete cijfers ontbreken echter.

Het mentoraat en eventuele verplichte bijscholing van nieuwe personeelsleden zijn belangrijke positieve elementen in het personeelsbeleid van de hogeschool.

De commissie rekent erop dat de functionerings- en evaluatiegesprekken systematisch worden doorgevoerd.

De resultaten van bijscholing, de medewerking aan internationalisering, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken moeten worden geregistreerd in het individuele dossier van de betrokkene, zodat ze in rekening kunnen worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

De relaties tussen de personeelsleden onderling en met de studenten en de directie komen als zeer positief over.

De commissie apprecieert dat de directie initiatieven neemt tot bijscholing van het onderwijzend personeel. Ze waardeert ook de aanzetten tot kennisdeling die uit de bijscholing volgen.

De commissie beschouwt het als een pluspunt dat veel lectoren in het onderwijs zijn gestapt na een ruime industriële ervaring, zodat ze de ervaring en expertise die ze daar hebben opgedaan ten dienste kunnen stellen van hun onderwijsstaak.

Het administratief-technisch en het onderhoudspersoneel kwijten zich meer dan behoorlijk van hun taak en weten zich daarvoor gewaardeerd.

2.4.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De gebouwen en lokalen zijn in prima staat en zijn voortreffelijk onderhouden.

In het bijzonder moeten de labo's worden vermeld die uitstekend naar de praktijk van de industrie zijn uitgerust. Er is voldoende aandacht voor veiligheid. De veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving.

De onderwijsuitrusting is modern, maar er moet blijvend op worden toegezien dat de aanwezige documentatie en computerinfrastructuur systematisch beschikbaar is voor de studenten. De verruimde opstelling van het EMI is een stap in de goede richting.

De mediatheek is voor verbetering vatbaar, ook de ruimte is erg beperkt.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed, maar het ontbreken van warme maaltijden is een minpunt.

2.4.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn goed omschreven, maar de aandacht gaat bijna uitsluitend naar de technische vorming.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten poogt bij te brengen via werkzittingen, labo oefeningen en stage, wordt onvoldoende nagegaan of ze ook worden bereikt. De commissie denkt hierbij aan sociale vaardigheden en attitudes, en beveelt aan hier werk van te maken. Een voorbeeld van een manier waarop dat kan, is de meer gestructureerde observatie van de leiderschapsattitudes en de teamgeest, zoals nu al gebeurt in het labo onderhoudstechnieken.

2.4.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is technisch goed onderbouwd.

De commissie vindt dat een vak in verband met maatschappelijke waarden niet mag ontbreken in de opleiding. Het belang van dit vak moet wel aan de studenten duidelijk worden gemaakt.

De commissie juicht initiatieven zoals het 'Exxon-project' en de aandacht voor leiderschap bij labo activiteiten toe. Dergelijke initiatieven moeten verder gestimuleerd en aangemoedigd worden.

Om de noden en verwachtingen van het werkveld nog nauwer op te kunnen volgen, is het zinvol om nog meer gestructureerd overleg te voorzien met dat werkveld. Ook dient er over gewaakt te worden dat de afvaardiging voldoende representatief is.

2.4.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages in het tweede jaar en de afstudeerwerken tijdens het derde jaar hebben een duidelijke meerwaarde in het opleidingsproject, en ze vergroten de doorstromingsmogelijkheden naar tewerkstelling.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren beide als een pluspunt.

De commissie vindt het positief dat de studenten zelf een stageplaats moeten zoeken en vastleggen en dat in het stageverslag thema's zoals een opdracht over sociale vaardigheden en/of veiligheid en een evaluatie van de stage door de student, aan bod moeten komen.

2.4.1.8 internationale dimensie

Zowel op het niveau van de hogeschool als op het niveau van de opleiding wordt de internationalisering gepromoot. In de opleiding zijn te vermelden:

- de aanwezigheid van een verantwoordelijke ankerpersoon voor internationalisering;
- de poging tot projectmatige samenwerking met een buitenlandse hogeschool in een 'echte projectweek';
- de aanzet tot buitenlandse stages.

De commissie is van mening dat deze internationale dimensie verder kan worden uitgebouwd en ondersteund, zowel wat instroom als wat uitstroom betreft.

Het verdient aanbeveling de mogelijkheid van lectorenitwisseling te onderzoeken, althans als deze uitwisseling een toegevoegde waarde betekent.

Voor het stimuleren van internationale stages is het aangewezen de student meer te begeleiden vanuit de hogeschool.

2.4.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De inspanningen tot vernieuwing van de onderwijsvormen zoals projectmatig werken, het stimuleren van verschillende vormen van begeleidde zelfstudie en de introductie van Blackboard worden door de commissie zeer gewaardeerd.

De afgestudeerden en het werkveld schatten de gehanteerde onderwijsvormen kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De meeste cursussen en syllabi geven een indruk van inhoudelijke degelijkheid. Het verdient aanbeveling alle cursussen te voorzien van een inleiding met bijvoorbeeld een inhoudsopgave met pagina-aanduiding en een bibliografie.

Er is een duidelijke inspanning geleverd om de lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen, zoals internetaansluitingen, pc's, software en data-videoprojectoren.

2.4.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau en op een transparante manier. Ze veroorzaken geen conflicten.

De commissie waardeert de speciale aandacht voor permanente evaluatie. Toch dienen eventuele bijstellingen van het examensysteem goed te worden afgewogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding en anderzijds de vorming tot zelfstandigheid van de studenten. Dit laatste aspect mag zeker niet uit het oog worden verloren en er moet worden voorkomen dat de leerstof te veel wordt gefractioneerd.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.4.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

De eerstejaarsbegeleiding lijkt goed. De instroombegeleiding is goed georganiseerd en schept verder geen problemen.

Labo groepen die worden samengesteld volgens woonplaats zijn wellicht een goed initiatief. De commissie waardeert ook de uiterst grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten. De functie van de ombudsdienst moet duidelijker worden onderscheiden van die van de dienst studiebegeleiding. De studentenparticipatie en -inspraak zijn voor verbetering vatbaar. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe de interesse van de studenten hiervoor kan worden gestimuleerd. De studenten zijn tevreden.

2.4.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De slaagcijfers zijn normaal. De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar. Uit eerste studietijdmetingen blijkt dat de studietijd in sommige jaren iets onder de decretale normen blijft. Toch verdient het aanbeveling de studielast nauwkeurig te meten en dit voor alle jaren. Om het studierendement te verbeteren moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.4.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt. Zowel de afgestudeerden als de vertegenwoordigers van het werkveld spreken hun tevredenheid uit over de opleiding. Beide groepen benadrukken het belang van de mogelijkheid die de studenten geboden wordt om tijdens hun studie het VCA-attest (Veiligheidschecklist voor Aannemers) te behalen. Er worden geen gestructureerde contacten met het werkveld uitgebouwd. Ook een alumnivereniging is niet van de grond gekomen. De commissie beveelt aan hier toch verder werk van te maken. De kleinschaligheid van het departement wordt vooral door de afgestudeerden als een voordeel ervaren, want ze bevordert de informele contacten, waardoor de kans op geregelde feedback ten aanzien van de opleiding wordt verhoogd.

2.4.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De hogeschool biedt enkel één-cyclus-opleidingen aan, maar geen opleiding industrieel ingenieur. Ze zoekt naar mogelijke taken inzake maatschappelijke dienstverlening, rekening houdend met deze randvoorwaarde. Opleidingen in het kader van permanente vorming voor technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, zijn aan te moedigen, gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise. Ook het ter beschikking stellen van de logistieke en technische faciliteiten (auditoria en laboratoria) aan externen lijkt voor de hand te liggen. Een systematische uitbouw van dergelijke activiteiten is een toekomstig actiepunt dat door de hogeschool echter als minder prioritair wordt bestempeld dan hervormingen en aanpassingen van de één-cyclus-opleiding zelf. De erkenning als AS-i-centrum (door de v.z.w. AS-Interface Belgium) verdient een bijzondere vermelding.

Een reglement betreffende W&MDV (wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening) werd uitgewerkt. Nochtans wordt van de daarin voorziene mogelijkheid tot persoonlijke vergoeding geen gebruik gemaakt, omdat tot nu toe telkens een inschatting gemaakt werd dat de tijd die lectoren spenderen aan maatschappelijke dienstverlening binnen hun normale werkbelasting valt.

Dat de inkomsten kunnen worden aangewend voor laboratorium- en didactische infrastructuur, wordt als een betere stimulans voor initiatieven van W&MDV beschouwd.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.4.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De grote betrokkenheid van personeel, studenten en directie bij het opstellen van het ZER;
- Het personeelsbeleid en de optimale samenwerking van personeel, studenten en directie;
- De positieve initiatieven van de directie inzake bijscholing en kennisdeling;
- De materiële voorwaarden, inzonderheid de uitrusting van de labo's naar de praktijk van de industrie;
- De vernieuwing van onderwijsvormen met initiatieven zoals 'Exxon' en de aandacht voor leiderschap bij laboratoriumactiviteiten.

aandachtspunten

- Het ontbreken van een kwaliteitshandboek en meetresultaten ter onderbouwing van de kwaliteitszorg;
- Het ontbreken van thema's als ethiek en maatschappelijke betrokkenheid in de missie, in de onderwijsdoelstellingen en als vak;
- Het ontbreken van gestructureerd overleg met het werkveld en de afgestudeerden;
- De beperkte mediatheek;
- Het verder uitbouwen van studietijdmetingen ter evaluatie van studeerbaarheid en studierendement.

2.5 Katholieke Hogeschool Kempen

woord vooraf

De commissie vindt het ZER concreet en goed gedocumenteerd met verwijzingen naar enquêtes die als bijlagen werden bijgevoegd. Het is evenwel summier inzake klanten, medewerkers, maatschappij- en eindresultaten.

Er zijn geen sterke punten of verbeterpunten opgenomen inzake de VLHORA-thema's. De opgenomen sterke punten en verbeterpunten sluiten niet altijd aan bij de voorafgaande tekst.

Het personeel is betrokken bij het opstellen van het ZER, de studenten in mindere mate.

2.5.1 bespreking van de thema's

2.5.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De visie, het beleid, het leiderschap en de doelstellingen zijn goed weergegeven zowel op het niveau van de hogeschool als op het niveau van het departement en de opleiding. Ze zijn met elkaar in overeenstemming en zijn duidelijk terug te vinden als aandachtspunten van de hogeschool en van de opleiding.

Het financieel beheer op het niveau van de hogeschool en van het departement lijkt onder controle, concrete cijfers ontbreken echter.

De financiële dienst stelt jaarlijks de meerjarenbegroting en de jaarrekening op.

Het directiecomité verdeelt de werkingsmiddelen over 50 budgetten. Het departementshoofd beheert een budget voor bijscholing, reisvergoedingen, kantoomateriaal, kopieën, restaurantkosten, enzovoort.

Ook het globale kwaliteitsbeleid van de hogeschool is goed gedefinieerd en vertaald op het niveau van het departement en de opleiding.

Het beleid voorziet in stimuli inzake inzet voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.5.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Er wordt op systematische wijze gewerkt aan de kwaliteitsverbetering, maar daarbij zijn tot nu toe enkele gebieden onvoldoende aan bod gekomen. De commissie denkt bijvoorbeeld aan een gestructureerd bijscholingsbeleid en gestructureerde contacten met het werkveld.

Er is een kwaliteitsverantwoordelijke en een hele matrixstructuur van werkgroepen op het niveau van het departement, maar niet op het niveau van de opleiding. Deze matrix garandeert de grote betrokkenheid van het personeel, maar de studentenvertegenwoordiging vormt een zwakke schakel.

Het kwaliteitshandboek vormt een stevige basis voor de verdere uitbouw van het kwaliteitssysteem. Alhoewel in het ZER regelmatig sprake is over lijsten van verbeterdoelen en prioriteiten, ontbreekt een concreet actieplan met timing en verantwoordelijken.

2.5.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is zeer goed uitgeschreven voor de hele hogeschool.

De personeelskosten lijken onder controle, concrete cijfers ontbreken echter.

De commissie rekent erop dat de functionerings- en evaluatiegesprekken die in het vooruitzicht zijn gesteld, zullen worden uitgevoerd zoals gepland.

De commissie beschouwt het als een tekort dat er van de personeelsleden geen individueel dossier wordt bijgehouden waarin worden opgetekend: hun prestaties op het gebied van de bijscholing; hun medewerking aan internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek; bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Die moeten mee in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling, en met de studenten en de directie.

Er moet dringend werk gemaakt worden van een globaal bijscholingsbeleid en van een concreet plan terzake. Momenteel is de bijscholing te occasioneel en te vrijblijvend. De personeelsleden moeten niet, maar mogen in principe wel aan bijscholingsactiviteiten deelnemen. Er is geen structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven. Vertegenwoordigers van het bedrijfsleven zouden bedrijfsbezoeken en stages voor personeelsleden zeer nuttig vinden.

Bij het onderwijzend personeel blijkt een grote bezorgdheid te bestaan over het steeds toenemend aantal opdrachten waardoor de kerntaken in het gedrang kunnen komen. Er moet over gewaakt worden dat de werkdruk aanvaardbaar blijft.

Het administratief-technisch personeel weet zich wel gewaardeerd en bij de werking betrokken.

Positief is dat een aanvang wordt gemaakt met het inventariseren van de noden van het niet-onderwijzend personeel, onder andere wat bijscholing betreft.

2.5.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De hogeschool beschikt in Geel over een zeer degelijk uitgebouwde campus.

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en zijn goed onderhouden.

In het bijzonder moet de voortreffelijke uitrusting van de labo's worden vermeld, die in overeenstemming zijn met de praktijk in de industrie. Er is voldoende aandacht voor veiligheid. De veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving.

Het directiecomité legt in de loop van februari het globale labo budget vast. Een labo raad verdeelt dit budget over de verschillende labo's.

De onderwijsuitrusting is goed en de ruim toereikende computerapparatuur is voor iedereen zeer goed beschikbaar.

De mediatheek is goed uitgerust en georganiseerd.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen.

2.5.1.5 onderwijsdoelstellingen

Bij het vastleggen van de onderwijsdoelstellingen is duidelijk uitgegaan van welomschreven principes:

- het eerste jaar moet naadloos aansluiten bij de vooropleiding van de studenten;
- de technische vakken worden gekozen in functie van de relevantie voor het bedrijfsleven;
- de algemene vakken hebben duidelijk een ondersteunende functie voor de technische vakken.

Er dient blijvend over gewaakt te worden dat de opleiding een coherent geheel blijft.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen, wordt niet door meting nagegaan of ze ook worden bereikt. De commissie denkt hierbij aan sociale vaardigheden en attitudes, en beveelt aan hier werk van te maken.

2.5.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is evenwichtig opgebouwd en het is in overeenstemming met de eigen principes en doelstellingen.

Over het programma is er tot nu toe geen gestructureerd overleg met het werkveld, dat nochtans vragende partij is. De commissie beveelt dan ook aan hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen beter kunnen worden opgevolgd.

Studenten van het eerste en het tweede jaar ervaren het programma van het eerste jaar als te licht in vergelijking met het tweede jaar. Het gevoel van de studenten wordt bevestigd door de studietijdmetingen. De commissie juicht dan ook het plan toe om het programma van het eerste jaar aan te vullen met projectonderwijs en begeleide zelfstudie.

Het werkveld meent dat er te veel opties zijn.

Het taalonderricht technisch Engels en Frans wordt door de studenten als nodig ervaren, maar sommigen vragen zich af of het niet kan uitgebreid worden tot Duits.

Een aantal studenten en oud-studenten zien het nut van het vak godsdienst (ethiek inclusief) zoals het nu wordt opgevat, niet in. De commissie vindt evenwel dat een dergelijk vak in verband met maatschappelijke waarden in de opleiding niet mag ontbreken. Het belang van dit vak in de opleiding moet de studenten duidelijk worden gemaakt.

Het contact van de studenten met het bedrijfsleven blijft beperkt tot de stage en het afstudeerwerk. Het programma kan worden verrijkt met meer bedrijfsbezoeken.

2.5.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages en het afstudeerwerk verlenen de opleiding een duidelijke meerwaarde en zowel het werkveld als de studenten ervaren beide als een pluspunt.

Om praktische realisaties in verband met het afstudeerwerk beter mogelijk te maken, zouden de stages vroeger moeten kunnen starten.

De stage wordt meestal gekoppeld aan een afstudeerwerk. De commissie juicht dit toe maar vraagt toch voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en voor hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie.

De studenten krijgen minstens éénmaal de kans om hun afstudeerwerk voor te stellen aan hun collega-studenten en enkele lectoren. Bij deze gelegenheid worden ze beoordeeld en bijgestuurd op het vlak van houding, taal, inhoud, didactisch materiaal, ...

2.5.1.8 internationale dimensie

De hogeschool promoot zeer sterk internationale uitwisseling. Ook in de opleiding elektromechanica zijn buitenlandse stages mogelijk, maar er wordt weinig gebruik van gemaakt.

Er is een verantwoordelijke voor internationalisering op het niveau van het departement, maar niet op het niveau van de opleiding.

De commissie is van mening dat de internationale dimensie niet beperkt mag blijven tot stages. Het verdient aanbeveling ook lectorenuitwisseling uit te werken (althans als die uitwisseling een toegevoegde waarde betekent).

2.5.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De studenten, afgestudeerden en het werkveld schatten de nu gehanteerde onderwijsvormen hoog in, ook al blijven ze grotendeels vrij traditioneel.

Het bevorderen van nieuwe onderwijsvormen zoals begeleide zelfstudie, projectwerking en e-learning is een blijvende zorg van de opleiding. Er wordt werk van gemaakt.

leermiddelen

De cursussen en syllabi geven een indruk van inhoudelijke degelijkheid en hebben een eenvormige verzorgde vormgeving.

Er is een duidelijke inspanning geleverd om zo veel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internetaansluitingen, netwerken, pc's, software, data-videoprojectoren, videorecorders, ...).

De labo uitrustingen met proefopstellingen naar de praktijk in het werkveld worden als zeer waardevol ervaren.

Het gemeenschappelijk gebruik van de labo's samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekenen een duidelijke meerwaarde: de middelen worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor een kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingen.

2.5.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie worden doelgericht en op een behoorlijk niveau georganiseerd in overleg met de studenten. Ze veroorzaken geen conflicten.

De overstap van twee naar vier examenperiodes heeft als bedoeling de overgang van secundair naar hoger onderwijs te vergemakkelijken.

Eventuele bijsturingen van het examensysteem moeten goed worden afgewogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding en anderzijds de vorming tot zelfstandigheid van de studenten. Dit laatste aspect mag zeker niet uit het oog worden verloren en er moet worden voorkomen dat de leerstof te veel wordt gefractioneerd.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.5.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er, ondanks gerichte acties, praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten en/of studenten die uit het ASO komen.

De instroombegeleiding is goed georganiseerd en scheidt verder geen problemen.

De commissie waardeert de uiterst grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten.

Het bestaan van de ombudsdienst is voldoende bekend.

De commissie apprecieert het meten van de kwaliteit van de studentenbegeleiding bij eerstejaars.

Er is in studentenparticipatie en -inspraak voorzien, maar die raakt moeilijk concreet ingevuld door de studenten. De commissie vraagt na te gaan hoe deze participatie kan worden gestimuleerd.

2.5.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar, en de slaagcijfers zijn normaal.

De commissie apprecieert dat de studietijd gemeten wordt, maar stelt vast dat die zeker voor het eerste jaar gevoelig onder de decretale norm blijft.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.5.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt, onder andere dank zij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding waren tot nu toe niet geformaliseerd. Recent is een alumniwerking (NUG) opgestart.

2.5.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Er is een verantwoordelijke maatschappelijke dienstverlening en onderzoek op het niveau van de campus, maar niet op het niveau van de opleiding.

De maatschappelijke dienstverlening bestaat momenteel vooral uit vormingsactiviteiten ten behoeve van bedrijven en vaktechnische opleidingen voor leerkrachten secundair onderwijs.

De commissie juicht de medewerking toe aan sensibiliseringsacties zoals de Vlaamse Wetenschapsweek en de organisatie van eigen acties zoals de 'Kempense Ontdek en Doe'-dagen, het project GIRL en het project ASOP.

De opleiding is ertoe gerechtigd erkende certificaten uit te reiken voor branderafstelling en ketelonderzoek.

De commissie stelt vast dat het uitbouwen van een onderzoekscultuur wordt bemoeilijkt door de werkdruk, maar toch heeft ze vastgesteld dat de opleiding enkele HOBU-projecten heeft aangetrokken.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.5.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De systematische aanpak van de kwaliteitsverbetering, die goed is uitgewerkt en gedocumenteerd in een kwaliteitshandboek met procedures;
- De goede verstandhouding en communicatie tussen de personeelsleden onderling en met de studenten en de directie;
- De optimale materiële voorwaarden en inzonderheid de uitstekende uitrusting van de labo's met proefopstellingen naar de praktijk in het werkveld;
- De medewerking aan sensibiliseringsacties zoals de Vlaamse Wetenschapsweek en de organisatie van eigen acties zoals de 'Kempense Ontdek en Doe'-dagen, het project GIRL en het project ASOP;
- Een goed uitgeschreven personeelsbeleid;
- De uiterst grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten.

aandachtspunten

- De gebrekkige aansluiting van de sterkte-zwakte-punten bij de thema's en het ontbreken van een concreet verbeterplan;
- Het ontbreken van een gestructureerd bijscholingsbeleid;
- Het weinig gestructureerde overleg met het werkveld en de afgestudeerden;
- De lage studielast in het eerste jaar;
- Voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en voor hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie bij het koppelen van een afstudeerwerk aan de stage.

2.6 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

woord vooraf

Het ZER is duidelijk opgesteld en komt over als objectief.

De bijlagen zijn omvangrijk, waardoor de overzichtelijkheid in het gedrang komt. Het ware beter een deel van de bijlagen als informatie ter plaatse beschikbaar te stellen en enkel meer synthetiserende documenten als bijlagen bij het ZER te voegen.

De commissie betreurt de lage betrokkenheid van het personeel en de studenten bij het opstellen van het ZER.

Bij elk thema werd een eerlijke sterkte-zwakte-analyse en ook de daaruit volgende verbeterpunten bijgevoegd.

2.6.1 bespreking van de thema's

2.6.1.2 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De missie en de strategische doelstellingen van de hogeschool, van het departement en van de opleiding zijn goed beschreven.

De aspecten beleid en leiderschap komen in het ZER onvoldoende aan bod wat het niveau van de opleiding betreft. Ze zijn zelfs niet als actiepunten opgenomen.

De hogeschool heeft gekozen voor unit-management voor de departementen. Dit betekent: maximale bevoegdheden in de departementen, zoals het beschikken over een vooropgestelde financiële begroting en een omkaderingsbegroting. De jaarbegroting ligt ter inzage. Via maatschappelijke dienstverlening, zoals het geven van navorming en verhuur van lokalen aan derden, kan het departement extra middelen genereren.

Het rapport beschrijft het model van de kwaliteitszorg dat de hogeschool hanteert, maar is weinig informatief over de kwaliteitszorg op opleidingsniveau. Het heeft weinig aandacht voor de kwaliteitszorg als proces en voor de concrete planning met bijbehorende timing en aanwijzing van verantwoordelijken.

2.6.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Er is in de opleiding nog geen gestructureerde, allesomvattende procedure van kwaliteitszorg en de opleiding maakt weinig gebruik van de mogelijkheden die de hogeschool biedt, zoals de werk- en projectgroepen inzake kwaliteitszorg, onderwijsinnovatie, vorming, training en opleiding.

Er is geen verantwoordelijke kwaliteitszorg op het niveau van de opleiding.

De betrokkenheid van personeel en studenten bij de kwaliteitszorg is voor verbetering vatbaar.

Er moet meer werk worden gemaakt van het systematisch bevragen en meten van de verschillende kwaliteitsparameters en van de verwerking van die meetresultaten ten behoeve van het concrete actieplan.

Ook de uitvoering en de opvolging van de actieplannen moet gestructureerd en gesystematiseerd worden.

Een kwaliteitshandboek met uitgeschreven procedures ontbreekt als basis voor de verdere uitbouw van het kwaliteitssysteem.

2.6.1.3 personeel

Het personeelsbeleid wordt gevoerd op het niveau van de hogeschool. De personeelskosten lijken onder controle, concrete cijfers ontbreken echter.

De commissie waardeert dat de functioneringsgesprekken jaarlijks plaatsvinden. Evaluatie en opvolging verdienen continue aandacht.

Het zelfevaluatiepakket voor personeelsleden is een goed instrument, het is bij de betrokkenen bekend en wordt occasioneel gebruikt. De commissie beveelt aan het gebruik van dit evaluatie-instrument te stimuleren en systematisch op te volgen.

De resultaten van bijscholing, de bijdragen aan internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek, evenals de bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken moeten worden geregistreerd in het individuele dossier van de betrokkene. Deze aspecten moeten in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling en met de studenten. De relatie van het personeel met de leiding is wel voor verbetering vatbaar.

De personeelsleden vinden dat er bij de directie meer openheid zou moeten bestaan voor suggesties en voorstellen.

Hoewel het rapport uitdrukkelijk melding maakt van coaching van beginnende lectoren, beschouwen de nieuwkomers de opvang als onvoldoende. Ook stellen jongere leerkrachten vragen bij de manier waarop de lesopdrachten worden toegekend.

De commissie stelt tot haar genoegen vast dat er werk wordt gemaakt van een bijscholingsbeleid en dat er aandacht is voor een systematische kennisdeling van de verwerkte leerstof met de collega's.

Bij het onderwijzend personeel blijkt een grote bezorgdheid te bestaan over het steeds toenemend aantal opdrachten waardoor de kerntaken in het gedrang kunnen komen. Er moet over worden gewaakt dat de werkdruk aanvaardbaar blijft.

Het administratief-technisch personeel weet zich gewaardeerd en bij de werking betrokken.

2.6.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het financieel beleid wordt gevoerd op het niveau van het departement. De opleidingen beschikken over een deelbudget voor welbepaalde uitgaven.

Het departement is nogal eng behuisd, maar er wordt aan uitbreiding gewerkt. De gebouwen en lokalen zijn in vrij goede staat en ze zijn goed onderhouden.

De labo's zijn over het algemeen goed uitgerust, en veiligheid krijgt de nodige aandacht. De veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving.

De infrastructuur van de leslokalen moet verder met de moderne onderwijsvereisten in overeenstemming worden gebracht.

De computerapparatuur is in voldoende mate aanwezig en voor iedereen beschikbaar.

De inhoud van de bibliotheek/mediatheek is voor verbetering vatbaar.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed.

2.6.1.5 onderwijsdoelstellingen

De doelstellingen van de opleiding zijn voldoende duidelijk geformuleerd, maar de commissie stelt vast dat de aandacht die in de beschreven doelstellingen uitgaat naar de vorming op het gebied van sociale vaardigheden onvoldoende tot uiting komt in het opleidingsprogramma.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen, wordt niet nagegaan of ze ook worden bereikt, want ze worden niet gemeten. De commissie denkt hierbij aan sociale vaardigheden en attitudes. Ze beveelt aan hier werk van te maken.

2.6.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is evenwichtig opgebouwd.

Het overleg tussen de lectoren algemene vakken is goed, maar het overleg tussen de lectoren algemene vakken en technische vakken is voor verbetering vatbaar. De commissie is van mening dat een gestructureerde dialoog noodzakelijk is.

Over het programma is er occasioneel overleg met het werkveld. De commissie beveelt aan dat overleg meer systematisch te structureren, zodat noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd. De vertegenwoordigers van de bedrijven met wie de commissie gesproken heeft, stellen zich hiervoor beschikbaar.

Uit gesprekken met de studenten blijkt dat de studielast lager is dan decretaal voorgeschreven. De studietijdmetingen zijn niet betrouwbaar.

Het werkveld pleit voor het instandhouden van de opties, met voldoende differentiatie inzake de klimatisatie.

Het taalonderwijs Engels, Frans en Duits wordt door de studenten en afgestudeerden ervaren als nodig en bruikbaar in de bedrijfscontext.

De commissie meent dat aandacht voor de talen, inclusief het Nederlands, een permanente zorg moet zijn van het hele onderwijskorps.

De commissie waardeert dat grote zorg wordt besteed aan zowel de mondelinge als de schriftelijke communicatie.

De meeste studenten vinden ook het vak ethiek passen in het programma. De commissie gaat ermee akkoord dat een dergelijk vak in verband met maatschappelijke waarden niet mag ontbreken in de opleiding.

Het contact van de studenten met het bedrijfsleven is goed ingevuld door bedrijfsbezoeken, de stage en het afstudeerwerk.

2.6.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De afstudeerwerken zijn van een degelijk niveau en er wordt ruim aandacht besteed aan de presentatie en lay-out.

De stages en het afstudeerwerk verlenen de opleiding een duidelijke meerwaarde. Zowel het werkveld als de studenten ervaren beide als een pluspunt.

De stage wordt meestal gekoppeld aan een afstudeerwerk. De commissie juicht dit toe, maar vraagt toch voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie.

Het afstudeerwerk wordt door veel bedrijven gebruikt als selectie voor tewerkstelling.

De studenten appreciëren dat de stage en het afstudeerwerk georganiseerd worden na de examens. De periode voorzien voor de stage en het afstudeerwerk worden aangewend voor internationale uitwisseling.

2.6.1.8 internationale dimensie

De hogeschool en het departement hebben gezorgd voor voldoende personeelsomkadering voor de uitbouw van de internationalisering. De commissie waardeert de aanstelling van een personeelslid voor internationalisering op het niveau van het departement.

Stages in buitenlandse bedrijven of hogescholen worden gestimuleerd en er wordt goed gebruik van gemaakt. De studenten worden daarbij goed begeleid.

De lectoren verwerven internationale ervaring via bezoeken aan de buitenlandse instellingen waar hun studenten stage lopen en via de begeleiding van buitenlandse studenten.

2.6.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De lectoren algemene vakken introduceren met de nodige omzichtigheid nieuwe onderwijsvormen.

Over het nut en de toepasselijkheid van nieuwe onderwijsvormen zoals begeleide zelfstudie, projectwerking en e-learning wordt in de opleiding gereflecteerd.

De commissie waardeert dat er nu al zeer waardevolle initiatieven worden genomen: in de technische opleiding werd met succes de formule van de groepsprojecten ingevoerd.

De afgestudeerden en het werkveld schatten de huidige onderwijsvormen kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De cursussen en syllabi zijn over het algemeen verzorgd en goed gestructureerd. Ze bevatten, op weinige nog te corrigeren uitzonderingen na, goede informatie zoals de gegevens van de ECTS-fiches. Een bibliografie en een inhoudsopgave met pagina-aanduiding zijn evenwel slechts zelden opgenomen. De studenten hebben wel hun ontevredenheid uitgedrukt over sommige moeilijk te lezen handgeschreven syllabi.

De commissie heeft vastgesteld dat voor het onderwijs, voor CAD en mechanisch ontwerpen met pc bijzonder goed uitgeruste klassen ter beschikking staan.

De commissie waardeert de inspanningen om zoveel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internetaansluitingen, pc's, data-videoprojectoren, ...), maar ze meent dat hun aandeel nog moet worden opgedreven.

2.6.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie worden doelgericht en op een behoorlijk niveau georganiseerd op een voor de studenten bevredigende wijze. Ze veroorzaken geen conflicten.

De commissie waardeert de inspanning die de hogeschool levert inzake de communicatie over het verloop van de examinering, de puntenverdeling en de inbreng van de studenten voor de praktische regelingen. De commissie juicht de organisatie toe van contactdagen na de partiële examens waarop de studenten preventieve waarschuwingen krijgen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren.

2.6.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten en van studenten die uit het ASO komen.

Voor de instroombegeleiding wordt gebruikgemaakt van de mogelijkheden die het volwassenenonderwijs biedt, namelijk bijwerkingscursussen wiskunde, chemie en fysica. Ook organiseert men bijscholingen voor mechanica, elektriciteit/elektronica en proefexamens voor een aantal basisvakken.

De commissie apprecieert de grote beschikbaarheid van de lectoren voor de studenten.

Het bestaan van de ombudsdienst is voldoende bekend. De taak van de ombudsdienst is bijzonder ruim opgevat.

De studiebegeleiding is goed uitgebouwd.

Er is in formele studentenparticipatie en -inspraak voorzien. In de praktijk bestaat de studenteninbreng hoofdzakelijk uit de werking van de klasverantwoordelijken die zich vooral met organisatorische en praktische problemen bezighouden. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe deze participatie kan worden verbeterd.

De studententevredenheid zou moeten worden gemeten.

2.6.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De slaagcijfers zijn hoog.

De commissie en het onderwijzend personeel stellen vast dat de studietijd lager ligt dan decretaal opgelegd. Dat geeft aanleiding tot een interne discussie over de vraag of het mogelijk en wenselijk is de eisen die de docenten aan de studenten stellen, te verhogen, rekening houdend met het slinken van de slaagkansen die één en ander waarschijnlijk tot gevolg zou hebben.

Om het studierendement te verbeteren moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.6.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt, onder andere dank zij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn niet geformaliseerd. De commissie beveelt aan hier werk van te maken.

2.6.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De commissie stelt vast dat een personeelslid van de hogeschool de specifieke opdracht heeft deze activiteiten te coördineren. Maatschappelijke dienstverlening wordt ingevuld door navormingsactiviteiten. Bij het organiseren van die activiteiten zijn er praktische problemen, zoals de beschikbaarheid van lokalen evenals een beperkte beschikbaarheid van competente lesgevers als gevolg van de werkdruk. Er wordt een strategie ontwikkeld om door het inbouwen van continuïteit van eindwerken een vorm van toegepast projectonderzoek uit te bouwen.

De commissie beveelt aan na te denken over een overleg tussen de hogeschool, het departement en nabijgelegen opleidingsinstituten om, door bundeling van competentie en materiële mogelijkheden, (vraaggestuurde) projecten van navorming voor bedrijven te organiseren.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.6.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- Het opleidingsprogramma, vooral inzake algemene vakken;
- Een actief internationaliseringsbeleid waarin stage en afstudeerwerk een plaats krijgen;
- Het bijscholingsbeleid en de aandacht voor een systematische kennisdeling van de verwerkte leerstof met de collega's;
- De aanzet tot en aandacht voor nieuwe onderwijsvormen;
- Het engagement van de lectoren en hun grote beschikbaarheid voor de studenten.

aandachtspunten

- De zeer lage betrokkenheid van het personeel en de studenten bij het opstellen van het ZER en bij het invoeren van het kwaliteitssystem;
- Het ontbreken van een kwaliteitshandboek en een gestructureerde aanpak bij de toepassing van het kwaliteitssystem;
- De communicatie tussen directie en personeel (openheid en bespreekbaarheid van problemen en suggesties);
- Het ontbreken van gestructureerd overleg tussen het onderwijzend personeel algemene vakken en het onderwijzend personeel technische vakken;
- De geringe aandacht voor studielast en –rendement;
- Voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie bij het koppelen van een afstudeerwerk aan de stage.

2.7 Hogeschool Limburg

woord vooraf

Het ZER geeft een goed beeld van de stand van zaken en vormt samen met de bijlagen een compact geheel. Bepaalde thema's zoals maatschappelijke dienstverlening en onderzoek komen evenwel nauwelijks aan bod. De lectoren en studenten werden betrokken bij het opstellen van het ZER, het administratief-technisch personeel niet.

Voor alle thema's bevat het ZER een lijst van sterke en te verbeteren punten, behalve voor onderzoek.

2.7.1 bespreking van de thema's

2.7.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De weergegeven missie is die van de hogeschool en slechts gedeeltelijk die van de opleiding.

De missie is onvolledig. Een aantal belangrijke thema's ontbreken: internationalisering, maatschappelijke betrokkenheid, deontologie, ethiek maar ook sociale vaardigheden.

De missie is niet in voldoende mate terug te vinden in het concrete programma.

Beleid, leiderschap en doelstellingen zijn eveneens goed omschreven op het niveau van de hogeschool, maar zijn in deze beschrijving onvoldoende uitgewerkt op het niveau van de opleiding.

De commissie verbaast er zich over dat de opleiding onderzoek niet beschouwt als één van haar opdrachten en zich daarvoor beroept op het hogeschooldecreet Dit is des te verwonderlijk omdat de missie voorziet in de uitbouw van een kenniscentrum.

De autonomie van het departement lijkt goed gerealiseerd.

Het bijhouden van het jaarlijks budget en het onder controle houden van de beschikbare middelen behoort tot de bevoegdheid en de verplichting van de departementsraad.

De departementen kunnen ook bijkomende opleidingen organiseren en aan dienstverlening doen. De positieve resultaten ervan worden in de volgende begrotingen dan ingeschreven als een begrotings-supplement.

Het globale kwaliteitsbeleid van de hogeschool is goed gedefinieerd, maar moet verder geconcretiseerd en geïmplementeerd worden op het niveau van het departement en van de opleiding. Het aspect van voortdurende verbetering voor de afdeling elektromechanica moet duidelijker aan bod komen.

De commissie waardeert wel dat middelen voor uitzonderlijke prestaties met betrekking tot posthogeschoolvorming en contractonderwijs de opleiding ten goede komen.

2.7.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De commissie waardeert het bestaan van een concreet beleidsplan voor interne en externe kwaliteitszorg voor de hogeschool, maar de uitwerking van dit plan in de opleiding staat nog in de kinderschoenen. De traditie van kwaliteitsbewaking bestaat nog niet echt.

Er is een kwaliteitscoördinator voor de hogeschool, maar binnen de opleiding is niet afgesproken wie die taak waarneemt. Voorlopig zal het opleidingshoofd de bijsturing van de te verbeteren punten opnemen als agendapunten tijdens de opleidingsraden.

De commissie juicht de intentie toe om ook voor het departement vanaf september 2003 een parttime kracht vrij te stellen voor kwaliteitszorg, naast de fulltime medewerker kwaliteitszorg op het centrale niveau.

De commissie ervaart de 'verplichte deelname' van alle personeelsleden aan het kwaliteitsbeleid via de opleidingsraden als positief. Jammer genoeg zijn de studenten onvoldoende betrokken bij het kwaliteitssysteem.

Positief is ook dat er een kwaliteitshandboek met uitgeschreven procedures bestaat voor het onderwijs, maar de commissie rekent erop dat één en ander uitgebreid wordt naar alle andere opdrachten van de opleiding.

Voor tal van thema's ontbreken relevante meetresultaten.

De commissie betreurt het ontbreken van een concreet actieplan, met timing en aanduiding van een verantwoordelijke voor het verder doorvoeren van het kwaliteitszorgsysteem.

2.7.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is goed omschreven en wordt ondersteund door procedures uit het kwaliteitshandboek.

De personeelskosten lijken onder controle, concrete cijfers voor de opleiding ontbreken echter.

De commissie rekent erop dat de functionerings- en evaluatiegesprekken die in het vooruitzicht zijn gesteld, worden uitgevoerd.

In het kader van het personeelsbeleid heeft het persoonlijk portfolio een grote informatieve waarde. Hierin dienen geregistreerd te worden: de resultaten van bijscholing; bijdragen aan internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek; bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Dit alles moet in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling en met de studenten en de directie. De communicatie tussen beleid en medewerkers verloopt vlot.

Het overleg tussen algemene en technische vakken heeft in de meeste gevallen een spontaan karakter.

De studenten en oud-studenten waarderen de positieve houding en de manier van lesgeven van de lectoren, maar ze betreuren in een aantal gevallen de beperkte nijverheidservaring.

Er moet gewaakt worden over de totale omvang van de taakbelasting die ruimer is dan de lesopdracht.

De hogeschool organiseert zelf de nodige bijscholing voor zowel het onderwijzend personeel als voor het administratief-technisch personeel, en biedt de personeelsleden bovendien de mogelijkheid op eigen initiatief buitenshuis aanbodgerichte bijscholing te volgen.

Het administratief-technisch personeel weet zich gewaardeerd en ervaart de werklast niet als te hoog.

2.7.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en worden goed onderhouden.

De labo's zijn voldoende uitgerust met didactisch materiaal, maar zijn onvoldoende in overeenstemming met de praktijk in de industrie.

De commissie betreurt dat het labo klimaat nog niet operationeel is en ook dat een labo werktuigmachines ontbreekt. Dit tekort kan wellicht gedeeltelijk opgevangen worden door gastdocenten in gastbedrijven in te schakelen.

De onderwijsuitrusting is toereikend en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar.
De mediatheek moet verder uitgebouwd worden.
De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen.
De investeringen passen in de bedrijfsstrategie en worden systematisch geëvalueerd.

2.7.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk omschreven. Ze zijn omgezet in een concreet programma en terug te vinden in de studiegids.
Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen via werkzittingen, labo oefeningen en stage, wordt onvoldoende nagegaan of ze ook worden bereikt. De commissie denkt hierbij aan de sociale vaardigheden en attitudes en beveelt aan hier verder werk van te maken.

2.7.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is technisch goed onderbouwd. De commissie rekent er echter op dat in de toekomstige BA/MA-structuur thema's zoals maatschappelijke betrokkenheid, ethiek, deontologie en communicatievaardigheden zullen worden ingebouwd. De commissie vindt dat een vak in verband met maatschappelijke waarden in deze opleiding niet mag ontbreken. Het belang van zo'n vak moet dan wel aan de studenten worden duidelijk gemaakt.

Om het programma te verrijken, valt aan te raden nog meer gestructureerd samen te werken met externe partners, bijvoorbeeld het werkveld, andere departementen en andere binnen- of buitenlandse partners. De commissie beveelt dan ook aan hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

De inspanningen voor het talenonderwijs worden door de commissie geapprecieerd, evenals de bijzondere aandacht voor het veiligheidsbewustzijn. Zij waardeert de geïntegreerde aanpak van het milieu- en veiligheidsbeleid voor de hele campus.

Er zijn geen gegevens over studielast- en studietijdmetingen beschikbaar, maar uit gesprekken met studenten blijkt dat de studielast niet als zwaar wordt ervaren. Het lijkt alsof de studietijd in het eerste jaar duidelijk onder het vooropgestelde aantal uren blijft. In de volgende jaren wordt het decretale minimum aantal uren wel bereikt.

2.7.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages betekenen een duidelijke meerwaarde in het opleidingsproject.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren de manier waarop de stages begeleid worden, de koppeling aan het afstudeerwerk en de doorstromingsmogelijkheden die ze bieden naar tewerkstelling als pluspunten.

Het werkveld pleit voor een stagedag per week vanaf het begin van het laatste academiejaar, gekoppeld aan drie of vijf weken blokstage. Een periode van 12 weken blokstage wordt nog hoger ingeschat.

De info betreffende de stages wordt eenduidig medegedeeld.

2.7.1.8 internationale dimensie

Tot hiertoe zijn de internationale contacten van de opleiding beperkt gebleven tot het bezoeken van buitenlandse beurzen.

De curriculaherziening in het kader van de nieuwe BA/MA-structuur zou mogelijkheden moeten creëren tot studenten- en lectorenuitswisseling en het verdient aanbeveling dat ze aangegrepen zou worden voor de organisatie van buitenlandse stages.

De eerste initiatieven i.v.m. internationalisering worden aangemoedigd.

2.7.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

Het verminderen van het aantal contacturen moet worden gecompenseerd door vormen van begeleide zelfstudie, zodat de studielast onder het decretaal bepaalde minimum.

De gehanteerde onderwijsvormen zijn eerder klassiek, maar het departement geeft een aanzet tot onderwijsvernieuwing door stimuli als laptops voor de lectoren en dataprojectoren in de leslokalen.

Het invoeren van Blackboard als leermedium wordt als positief ervaren en moet verder uitgewerkt worden.

De afgestudeerden en het werkveld schatten de huidige onderwijsvormen kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De commissie waardeert de inspanning om syllabi en cursussen gelijkvormig aan te bieden, maar betreurt dat in de meeste cursussen een inleiding met de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met paginavermelding en een bibliografie ontbreken.

De commissie waardeert ook de inspanning om zoveel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internet, pc's, dataprojectoren, ...).

2.7.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau, en op een transparante wijze, ze veroorzaken geen conflicten.

De examenregeling wordt tijdig bekend gemaakt.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.7.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

Er is een gestructureerde, zowel vakspecifieke als meer algemene begeleiding vanuit de opleiding,. De studenten maken er echter te weinig gebruik van en moeten daarom meer en blijvend gestimuleerd worden om deze ondersteuning te gebruiken.

Studenten met een ASO-vooropleiding hebben geen problemen bij de overstap naar dit hoger onderwijs, omdat de leerstof hernomen wordt, zodat voorkennis niet absoluut noodzakelijk is.

De mogelijkheden van de studiebegeleiding zijn onvoldoende bekend en zijn bovendien niet duidelijk vermeld in de informatiebrochure.

Het onderwijzend personeel in zijn geheel is in zeer grote mate beschikbaar voor de studenten.

De ombudsdienst is onvoldoende bekend.

De studentenparticipatie en -inspraak zijn voor verbetering vatbaar. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe deze participatie kan gestimuleerd worden.

De commissie ervaart een grote tevredenheid bij de studenten, al ontbreken concrete metingen over de tevredenheid.

2.7.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studenten ervaren de werklast niet als problematisch. De slaagcijfers zijn normaal.

Vanuit de opleiding is een eerste studietijdmeting uitgevoerd, maar ze wordt door de studenten als onbetrouwbaar ervaren.

Een meer actieve inbreng vanwege de studiebegeleiding voor het verwerven van een tijdsstructuur en regelmaat in de studie, zal het rendement ten goede komen.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatigiger worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling)

2.7.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt onder andere dank zij de stages en een brede technische basisvorming, maar ze hebben onvoldoende praktische ervaring met werktuigen en machines uit de industrie.

Over het algemeen zijn de afgestudeerden en het werkveld tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn minimaal, de afgestudeerden worden niet systematisch en gestructureerd bevraagd. Er is geen alumniwerking. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe deze contacten met de afgestudeerden kunnen gestimuleerd worden.

2.7.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Ondanks de vermelding in het beleidsplan 2002–2003 van de hogeschool stelt de commissie vast dat de opleiding geen initiatieven heeft ontwikkeld inzake maatschappelijke dienstverlening.

De hogeschool zoekt naar mogelijke taken in verband met maatschappelijke dienstverlening.

Opleidingen in het kader van permanente vorming voor technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, lijken een zeer geschikte kans hiertoe, gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

Ook het ter beschikking stellen van de logistieke en technische faciliteiten (auditoria en laboratoria) aan externen lijkt voor de hand te liggen. Een systematische uitbouw van dergelijke activiteiten in de toekomst is noodzakelijk.

De commissie waardeert dat inkomsten uit deze activiteiten kunnen worden aangewend voor laboratorium- en didactische infrastructuur.

De commissie betreurt dat het onderzoek lange tijd niet als een opdracht van de opleiding ervaren is, maar juicht toe dat in september 2003 een half time personeelslid voor onderzoek in dienst wordt genomen.

Ze stelt vast dat sommige stages, gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.7.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding via de opleidingsraden en door middel van het kwaliteitshandboek voor het onderwijs;
- De goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling en met de directie en de studenten;
- Het goed uitgewerkte opleidingsprogramma voor de technische vakken;
- Het portfolio van elk personeelslid;
- De organisatie van bijscholing voor onderwijzend personeel en administratief-technisch personeel.

aandachtspunten

- De missie (onvolledig en niet uitgewerkt op opleidingsniveau);
- De concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding met de nodige metingen, analyses en concrete actieplannen met timing en aanwijzing van verantwoordelijken.
- De geringe belangstelling voor internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek;
- De labo's zijn onvoldoende uitgerust naar de praktijk van de industrie en het labo klimaat is niet operationeel;
- De geringe bekendheid van de studiebegeleiding en de ombudsdienst.

2.8 Hogeschool voor Wetenschap & Kunst

woord vooraf

Het ZER is objectief, concreet, beknopt en duidelijk. Samen met de bijlagen vormt het een compact geheel en een goede basis voor de visitatie, ook en vooral op het opleidingsniveau. Het geeft over de meeste thema's een vrij volledig beeld, bijvoorbeeld over personeel, internationalisering en afstudeerwerk. Andere thema's zoals onderzoek en maatschappelijke dienstverlening komen niet of nauwelijks aan bod.

Het personeel en de studenten werden minimaal betrokken bij het opstellen van het ZER.

Voor sommige thema's bevat het ZER een lijst van sterke en zwakte punten, maar niet voor allemaal.

2.8.1 bespreking van de thema's

2.8.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De weergegeven missie is die van de opleiding en is vrij volledig. Alle belangrijke thema's zijn aanwezig: internationalisering, maatschappelijke betrokkenheid, deontologie, ethiek maar ook sociale vaardigheden komen er in voor.

Visie en doelstellingen zijn in voldoende mate terug te vinden in het concrete programma.

Beleid en leiderschap zijn goed omschreven.

De autonomie van het departement lijkt goed gerealiseerd.

Het financieel beheer is duidelijk, het is bekend en onder controle.

Op campusniveau worden jaarlijks de begroting, de resultaatrekening en de balans voorgelegd aan het departementaal onderhandelingscomité (DOC) en de departementale staf. Binnen deze begroting beschikken beide departementen op de campus en alle onderwijseenheden over eigen budgetten.

Het globale kwaliteitsbeleid van de hogeschool is goed gedefinieerd in de bijlagen, maar moet verder op het niveau van de opleiding geconcretiseerd en geïmplementeerd worden.

De commissie apprecieert de financiële en materiële stimuli die de opleiding via de vzw Labo De Nayer ontvangt uit maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.8.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

De traditie van kwaliteitsbewaking bestaat nog niet echt en moet verder geconcretiseerd en geïmplementeerd worden op het niveau van de opleiding.

De commissie waardeert dat er een kwaliteitsverantwoordelijke is op het niveau van het departement en van de opleiding, maar betreurt dat personeelsleden en studenten weinig betrokken zijn bij het kwaliteitsgebeuren; enkel bij problemen is er participatie van onderaf.

De communicatie is vooral topdown gericht en voor het aspect verbeteren vrij informeel.

Er is ook nog geen kwaliteitshandboek, maar er zijn tal van uitgeschreven procedures ter beschikking in een 'vademeccum' op het intranet.

De commissie betreurt dat er een concreet actieplan ontbreekt met timing en vermelding van een verantwoordelijke voor het verder doorvoeren van het kwaliteitszorgsysteem.

Voor tal van thema's ontbreken relevante meetresultaten

2.8.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is goed omschreven op het niveau van de hogeschool.

Het departement heeft een verregaande autonomie binnen de wettelijke en financiële kaders.

In het kader van het personeelsbeleid heeft het persoonlijk dossier een grote informatieve waarde. Hierin moeten echter worden opgenomen: de bijscholingsactiviteiten; de bijdragen aan maatschappelijke dienstverlening, onderzoek en internationalisering; bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. Deze aspecten moeten bij de beoordeling van het personeelslid mee in overweging worden genomen.

De commissie rekent erop dat de functionerings- en evaluatiegesprekken die in het vooruitzicht zijn gesteld, worden voortgezet en opgevolgd.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling en met de studenten.

Er is zeer veel informeel overleg tussen vakgenoten en lectoren van de opleiding.

De studenten en oud-studenten waarderen de positieve houding van de lectoren, de manier van lesgeven en hun nijverheidservaring.

De relatie van het onderwijzend personeel met de directie wordt bemoeilijkt doordat de leden van het onderwijzend personeel de bevoegdheidsverdeling tussen hun departementshoofd en de campusdirecteur als onduidelijk ervaren. De directie zou te traag reageren op voorstellen van het personeel in het POC (Permanente Onderwijscommissie) en de opleidingsraad.

De hogeschool biedt de personeelsleden de mogelijkheid op eigen initiatief buitenshuis aanbodgerichte bijscholing te volgen. Er is echter geen structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven aan de collega's.

De niet-benoemden voelen zich bedreigd door de nakende verhuis van de opleidingen mechanica en automechanica naar de campus in Sint-Katelijne-Waver.

Er moet gewaakt worden over de totale omvang van de taakbelasting, die meer bevat dan de lesopdracht en vaak als te zwaar ervaren wordt.

Het administratief-technisch personeel voelt zich betrokken en gewaardeerd.

De 'satellietdiensten' worden ten eerste gewaardeerd, zowel door het onderwijzend personeel als door de studenten.

2.8.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het budget wordt vooraf volgens vaste regels begroot en nadien opgevolgd.

De prioriteiten voor investeringen in didactische middelen en uitrusting worden vooraf besproken met alle leden van het onderwijzend personeel in het POC.

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en goed onderhouden.

De labo's zijn goed uitgerust met didactisch materiaal en ze zijn voldoende in overeenstemming met de praktijk in de industrie. Aan veiligheid wordt de nodige aandacht besteed. De veiligheidsvoorzieningen lijken in

overeenstemming met de regelgeving. De veiligheidsvoorschriften waren evenwel niet overal duidelijk aanwezig bij het bezoek van de commissie.

De onderwijsuitrusting is toereikend en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar.

De mediatheek is goed uitgerust en wordt goed beheerd.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen.

Ook de investeringen die noodzakelijk zijn voor het goed functioneren van de administratieve diensten worden vooraf in overleg met het administratief-technisch personeel besproken.

Het eigen studentenhome is een troef voor de rekrutering en bevordert de studententevredenheid.

2.8.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk omschreven. Toch hoopt de commissie dat de nieuwe visie bij de implementatie van de BA/MA-structuur verder verbreed zal worden. De commissie dringt erop aan dat het werkveld hier ook in de toekomst op een gestructureerde wijze bij wordt betrokken.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen, wordt niet nagegaan of ze ook worden bereikt, want ze worden niet gemeten. De commissie denkt hierbij aan de sociale vaardigheden en attitudes, en beveelt aan hier ook werk van te maken.

2.8.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Het programma is evenwichtig opgesteld en technisch goed onderbouwd, de zorgsystemen komen goed aan bod in de opleiding.

Er is voldoende overleg tussen het onderwijzend personeel algemene vakken en het onderwijzend personeel technische vakken, waardoor er een goede verwevenheid is tussen de algemene vakken en de technische vakken.

Het valt aan te raden het programma te verrijken door nog meer gestructureerd samen te werken met externe partners zoals het werkveld, andere departementen en andere binnen- of buitenlandse partners, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

Sommige studenten en oud-studenten zien het nut van het vak wijsbegeerte, zoals het nu wordt opgevat, niet in. Een andere manier van onderwijzen en evalueren kan daar wellicht verbetering in brengen. De commissie vindt dat een dergelijk vak inzake maatschappelijke waarden in de opleiding niet mag ontbreken. Het belang van zo'n vak in de opleiding moet echter wel duidelijk worden gemaakt aan de studenten.

Het rendement van het vreemdetalenonderwijs kan worden vergroot door nog meer in te spelen op de voorkennis van de individuele studenten en door een gedifferentieerde aanpak.

Over het programma is er gestructureerd overleg gevoerd met het werkveld. De commissie beveelt echter aan werk te maken van een ruimere en meer representatieve vertegenwoordiging van het werkveld.

Er zijn geen resultaten van studielast- of studietijdmetingen, maar uit gesprekken met studenten blijkt dat de studielast niet als te zwaar ervaren wordt. Het lijkt alsof de studietijd in het eerste jaar onder het vooropgestelde aantal uren blijft. In de volgende jaren wordt het decretaal bepaalde minimum aantal uren wel bereikt of zelfs overschreden.

2.8.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

Het afstudeerwerk betekent een duidelijke meerwaarde in het opleidingstraject.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren de begeleiding en de doorstromingsmogelijkheden die het biedt naar tewerkstelling als pluspunten.

De stage wordt meestal gekoppeld aan een afstudeerwerk. De commissie juicht dit toe, maar vraagt toch voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie.

De info over de stages wordt eenduidig meegedeeld.

De commissie apprecieert dat de studenten de mogelijkheid krijgen een proefverdediging te presenteren voor het afstudeerwerk, waarbij lectoren tips geven.

2.8.1.8 internationale dimensie

In de opleiding worden verschillende vormen van internationalisering gerealiseerd: buitenlandse lectoren komen hier les geven en studenten kunnen tijdens hun laatste jaar in het buitenland studeren (bi-diplomerings). Het zou de internationalisering ten goede komen als er uitwisseling was met meer buitenlandse partnerscholen.

In de opleiding is een verantwoordelijke internationalisering aangesteld.

2.8.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De gehanteerde onderwijsvormen zijn vrij klassiek, maar er is een veelbelovend begin gemaakt met projectonderwijs. De invoering van WebCT als leermedium is in voorbereiding.

Waardevolle onderwijsvormen zoals hands-on-training worden ook gehanteerd.

De afgestudeerden en het werkveld schatten het huidige onderwijsproces kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De commissie waardeert de inspanning om syllabi en cursussen gelijkvormig aan te bieden, maar betreurt dat in de meeste cursussen een inleiding met de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met paginavermelding en een bibliografie niet te vinden zijn.

De commissie waardeert eveneens de inspanning om zoveel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internet, pc's, dataprojectoren, enzovoort).

Het gemeenschappelijk gebruik van labo's met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekenen een duidelijke meerwaarde: de middelen worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor een kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingen.

2.8.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau en op een transparante wijze. Ze veroorzaken geen conflicten.

De studenten hebben inspraak bij het opstellen van het examenrooster, dat tijdig bekendgemaakt wordt.

De verplichte toetsen in het eerste jaar en de proefverdediging van het afstudeerwerk voor een panel van lectoren worden ten zeerste gewaardeerd door de studenten en de commissie.

Preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.8.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

Er is een gestructureerde begeleiding vanuit de opleiding, zowel via de vaklectoren als een tweedelijns-begeleiding via de dienst studiebegeleiding. De studenten moeten wel gestimuleerd worden om deze ondersteuning te gebruiken.

Het onderwijzend personeel in zijn geheel is uiterst beschikbaar voor de studenten.

De ombudsdienst is voldoende bekend.

Metingen via enquêtes worden toegejuicht. De commissie stelt vast dat de terugkoppeling van de resultaten en eventueel genomen maatregelen naar de studenten minimaal is.

De commissie ervaart dat de tevredenheid bij de studenten hoog is.

De studentenparticipatie en -inspraak zijn voor verbetering vatbaar. De commissie beveelt aan na te gaan hoe deze participatie kan worden gestimuleerd.

2.8.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De studenten ervaren de werklast niet als problematisch, en de slaagcijfers zijn normaal.

Er zijn geen metingen over studeerbaarheid en studierendement.

Het studierendement kan worden verhoogd door aangepaste opleidingsprogramma's die zijn afgestemd op het karakter van de studenteninstroom. De commissie beveelt aan dat hiervoor de nodige initiatieven worden genomen.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.8.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt onder andere dank zij de eindwerken en een brede technische basisvorming. Ze hebben voldoende praktische ervaring met werktuigen en machines opgedaan tijdens het labo onderwijs.

Het huidige taalonderricht blijft een aandachtspunt.

De commissie looft het uitgeven van het sollicitatieboek en de publicatie van de abstracts van de afstudeerwerken.

Globaal genomen zijn de afgestudeerden en het werkveld tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn sporadisch, ondanks het bestaan van de alumniwerking 'vzw Gegradueerden De Nayer'.

2.8.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

Er zijn twee verantwoordelijken voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek, maar in de opleiding zelf is weinig terug te vinden van een systematische aanpak op dit gebied. Nochtans werken verschillende lectoren mee aan de maatschappelijke dienstverlening via de vzw Labo De Nayer. De opleiding (studenten) geniet hierdoor van bijkomende financiële middelen en krijgt een input van kennis en praktijkervaring.

In het ZER wordt geen melding gemaakt van een actieve deelname aan onderzoek. De commissie verneemt evenwel dat er meerdere initiatieven worden genomen in samenwerking met het departement van de industriële ingenieurs en dat lectoren worden ingezet bij de vzw Labo De Nayer. Er is een systematische ondersteuning vanwege de directie.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.8.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De goede omschrijving van de missie, het beleid en de doelstellingen op opleidingsniveau;
- De kwaliteiten van het personeel (positieve houding, goede verstandhouding, informeel overleg, nijverheidservaring, ...);
- Het goed onderbouwde opleidingsprogramma, dat een evenwichtig en geïntegreerd geheel is;
- De goede materiële uitrusting, vooral de labo's die uitstekend naar de praktijk van de industrie zijn ingericht;
- De goed uitgebouwde internationale samenwerking;
- De verplichte toetsen in het eerste jaar en de proefverdediging van het afstudeerwerk;
- De publicatie van het sollicitatieboek en van de abstracts van eindwerken.

aandachtspunten

- Het ontbreken van relevante meetresultaten en een concreet actieplan voor het doorvoeren van het kwaliteitszorgsysteem;
- De relatie van het onderwijzend personeel met de directie (aan voorstellen over curriculumaanpassingen wordt weinig gehoor gegeven, en ook de inspraak kan beter);
- De te zwaar ervaren taakbelasting en de vrees van het personeel voor fusie met andere opleidingen;
- Voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie bij het koppelen van een afstudeerwerk aan de stage.

2.9 Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende

woord vooraf

De commissie mist in het zelfevaluatierapport en/of de bijlagen de verwoording van de visie en van de sterkte-zwakte-analyse.

Het ZER heeft weinig aandacht voor de kwaliteitszorg als proces en voor de concrete planning en bijhorende timing.

Het ZER beschrijft een aantal thema's onvoldoende, zoals internationalisering, studeerbaarheid en studierendement, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

De commissie betreurt de lage betrokkenheid van het personeel en de studenten bij het opstellen van het ZER.

2.9.1 bespreking van de thema's

2.9.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

De opdrachtverklaring in de bijlage van het ZER is die van de hogeschool, maar niet die van de opleiding.

Het beleid, het leiderschap en het kwaliteitszorgsysteem zijn in het ZER goed omschreven op het niveau van de hogeschool en van het departement, maar onvoldoende uitgewerkt op het niveau van opleiding.

De doelstellingen zijn onvoldoende terug te vinden in het concrete programma.

De autonomie van het departement lijkt goed gerealiseerd.

Inzake het financieel beleid, zit de hogeschool door de huidige voorziene decretale regels in een budgettair keurslijf. De directie verdeelt de financiële middelen over de departementen en houdt rekening met het aantal studenten per departement en een vooraf vastgelegde coëfficiënt. Het departementshoofd is verantwoordelijk voor de besteding van de financiële middelen van het departement en de opleiding.

De hogeschool heeft voor haar kwaliteitszorg één fulltime personeelslid. De commissie vraagt zich af of het niet beter zou zijn ook op het niveau van het departement en de opleiding een verantwoordelijke aan te stellen die niet tegelijkertijd ook departementshoofd of opleidingscoördinator is. Een verantwoordelijke op departements- of opleidingsniveau zou de kwaliteitszorg dichter bij personeel en studenten kunnen brengen.

2.9.1.2 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Langzaamaan komt in de hogeschool een globaal kwaliteitsbeleid van de grond maar het moet verder geconcretiseerd en geïmplementeerd worden op het niveau van het departement en van de opleiding.

De verantwoordelijke voor kwaliteitszorg is tegelijkertijd opleidingscoördinator.

De commissie betreurt evenwel dat personeelsleden en studenten weinig betrokken zijn bij het kwaliteitsgebeuren, enkel bij problemen is er participatie van onderaf.

Er bestaat ook geen kwaliteitshandboek met uitgeschreven procedures, waardoor een gestructureerde kwaliteitszorg zou worden bestendig in de tijd.

Een concreet actieplan met vermelding van timing en verantwoordelijken, ontbreekt zowel op het niveau van de hogeschool als op het niveau van de opleiding.

Voor de meeste thema's ontbreken relevante meetresultaten.

2.9.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is goed omschreven op het niveau van de hogeschool.

De commissie rekent erop dat de functionerings- en evaluatiegesprekken die in het vooruitzicht zijn gesteld, worden gevoerd en opgevolgd.

De commissie acht het wenselijk dat in het kader van een verantwoord personeelsbeleid een persoonlijk portfolio (functiekaart) wordt ingevoerd, waarin onder meer worden opgenomen: de bijscholingsactiviteiten; de bijdragen aan maatschappelijke dienstverlening, onderzoek en internationalisering; bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken. De gegevens moeten bij de beoordeling van het personeelslid mee in overweging worden genomen. De 'vrijwillige' evaluatie van de lectoren door de studenten moet worden uitgebreid tot alle lectoren.

De personeelskosten, alhoewel hoog, zijn onder controle.

Er is zeer veel informeel overleg tussen vakgenoten en lectoren van de opleiding.

Er heerst een goede verstandhouding tussen de personeelsleden onderling en met de studenten. De relatie met de algemene directie is voor verbetering vatbaar. De personeelsleden beklagen er zich over dat nagenoeg alle beslissingen op een hoger niveau worden genomen, ook als het gaat over zaken in verband met hun opdracht, bijvoorbeeld de vorm van examineren.

De communicatie van de basis naar de top moet worden verbeterd. De personeelsleden geven te kennen dat met hun verbetervoorstellen weinig of geen rekening wordt gehouden.

Binnen de financiële mogelijkheden krijgen de personeelsleden de kans buitenshuis bijscholing in verband met hun opdracht te volgen, maar er is echter geen structureel georganiseerde procedure om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven aan de collega's.

De studenten waarderen de manier van les geven en de grote betrokkenheid van de meeste lectoren, maar ze wijzen erop dat niet alle cursussen en lessen het vereiste niveau halen.

De werkbelasting wordt vrij algemeen als te zwaar ervaren en ze neemt nog toe.

Vooral de opdracht van de opleidingscoördinator wordt door hemzelf en de collega-lectoren als veel te zwaar ervaren. Voor die personeelsleden die naast hun lesopdracht nog tal van andere taken vervullen dienen deze taken mee verrekend te worden.

Bij de personeelsleden bestaat een gevoel van onzekerheid en angst met betrekking tot op handen zijnde herstructureringen en de toekomst van de hogeschool in het algemeen. Deze onzekerheid en vrees hypothekeren het goed functioneren.

Het administratief-technisch personeel voelt zich betrokken en gewaardeerd.

2.9.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

Het budget wordt vooraf volgens vaste regels begroot en opgevolgd.

Jaarlijks maakt de opleiding een planning voor de aankoop van uitrusting. Deze planning wordt vervolgens besproken met de lectoren die verantwoordelijk zijn voor een laboratorium.

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en ze zijn goed onderhouden.

De labo's lijken goed uitgerust met didactisch materiaal en zijn meestal voldoende in overeenstemming met de praktijk in de industrie, maar een deel van de apparatuur is fel verouderd en in sommige gevallen niet meer te gebruiken. Toch wordt deze verouderde apparatuur nog behouden, om didactisch-pedagogische redenen. Er is voldoende aandacht voor veiligheid. De veiligheidsvoorzieningen lijken in overeenstemming met de regelgeving. De onderwijsuitrusting is toereikend en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar. De mediatheek is voldoende uitgerust om haar bescheiden rol in de opleiding te spelen. De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen. Investeringsen passen in de bedrijfsstrategie en worden systematisch geëvalueerd. De ligging aan zee en het eigen studentenhome zijn een troef voor de rekrutering en bevorderen de studenttevredenheid. Sommige personeelsleden verkiezen evenwel opgenomen te worden in een groter geheel, dan de campus aan zee, als dat meer onderwijscomfort zou bieden.

2.9.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk omschreven. Een aantal van deze doelstellingen, bijvoorbeeld kwaliteitszorg, veiligheid en milieu zijn echter niet geconcretiseerd in het programma behalve in de lessen ethiek. Het vak kwaliteitszorg staat wel op het programma van de optie bedrijfsmechanisatie. De commissie hoopt dat in het nieuwe programma in uitvoering van de BA/MA-structuur deze tekorten zullen worden weggewerkt.

De commissie dringt erop aan dat het werkveld hierbij ook in de toekomst op een gestructureerde wijze betrokken wordt.

Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten poogt bij te brengen, wordt niet gemeten of ze ook worden bereikt. De commissie denkt hierbij aan de sociale vaardigheden en attitudes. Ze beveelt aan, hier werk van te maken.

2.9.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

Hopelijk wordt in het nieuwe programma beter rekening gehouden met de geformuleerde doelstellingen.

In het opleidingsprogramma komen de technische vakken goed aan bod.

Er is voldoende overleg tussen het onderwijzend personeel algemene vakken en het onderwijzend personeel technische vakken. De algemene vakken zoals wiskunde, fysica en chemie staan duidelijk ten dienste van de technische vakken. Ze lijken goed geïntegreerd in het geheel van de opleiding.

Het taalonderwijs moet de studenten helpen in hun latere beroepsuitoefening.

Ethiek wordt door sommige studenten als een overbodig vak ervaren. De commissie is evenwel van oordeel dat een vak met een maatschappelijke dimensie niet in het curriculum mag ontbreken. Het belang van zo'n vak in de opleiding moet wel aan de studenten duidelijk worden gemaakt.

Bij programma-aanpassingen moet op gestructureerde wijze overleg worden gepleegd met het werkveld, zodat noden en verwachtingen nauwer worden opgevolgd.

In de opleiding elektromechanica is geen enkel personeelslid voltijds aangesteld, waardoor iedereen zijn tijd en aandacht moet verdelen over (de studenten) van verschillende opleidingen.

Er zijn geen gegevens van studielast- en studietijdmetingen ter beschikking, maar uit gesprekken met studenten blijkt dat de studielast niet als zwaar wordt ervaren. Het lijkt alsof de studietijd in het eerste jaar duidelijk onder het vooropgestelde aantal uren blijft. In de volgende jaren wordt het decretale minimum aantal uren wel bereikt of zelfs overschreden.

2.9.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages en het afstudeerwerk kunnen een duidelijke meerwaarde betekenen in het opleidingsproject. De stage heeft evenwel een andere finaliteit dan het afstudeerwerk en daarom dienen hierover duidelijker afspraken te worden gemaakt. De stage wordt meestal gekoppeld aan een afstudeerwerk. De commissie juicht dit toe, maar vraagt toch voldoende aandacht voor de sociale contracten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en voor hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren als een pluspunt: de stagebegeleiding, de koppeling aan het afstudeerwerk, de doorstromingsmogelijkheden die stage en afstudeerwerk bieden naar tewerkstelling.

De info betreffende de stages worden eenduidig medegedeeld.

2.9.1.8 internationale dimensie

De hogeschool maakt ernstig werk van de internationalisering, maar in de opleiding elektromechanica blijft deze beperkt tot enkele studentenuitwisselingen.

De commissie beveelt aan andere vormen van internationalisering zoals lectorenuitswisseling in overweging te nemen.

De opleiding beschikt over een verantwoordelijke voor internationalisering.

2.9.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De thans gehanteerde onderwijsvormen zijn eerder klassiek, maar er zijn verschillende aanzetten tot onderwijsvernieuwing. Zo moeten de studenten in een aantal vakken presentaties geven al dan niet met gebruik van PowerPoint.

Het initieel gebruik van Blackboard als leermedium wordt als positief ervaren maar moet verder uitgewerkt worden. Er wordt aan projectwerking gedaan.

De afgestudeerden en het werkveld schatten het huidige onderwijsproces kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De syllabi en cursussen worden niet gelijkvormig aangeboden. De commissie beveelt aan, alle cursussen te voorzien van een inleiding met de gegevens van de ECTS-fiches, een inhoudsopgave met paginavermelding en een bibliografie.

Studenten vinden dat sommige cursussen vatbaar zijn voor herstructurering.

De commissie waardeert de inspanning om zoveel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internet, pc's, dataprojectoren, ...).

Het gemeenschappelijk gebruik van labo's samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekenen een duidelijke meerwaarde: de middelen worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor een kruisbestuiving tussen de verschillende opleidingen.

2.9.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau, en op een transparante wijze. Ze veroorzaken geen conflicten met de studenten.

Studenten geven aan dat de inspraak over de examenroosters feitelijk onbestaande is.

Voor een paar vakken zijn de beoordelingscriteria onvoldoende bekend bij de studenten

Er worden verplichte toetsen georganiseerd in het eerste jaar.

De lectoren zouden wel graag de examens, waar mogelijk, vervangen door vormen van permanente evaluatie. Eventuele bijstellingen van het examensysteem moeten echter goed worden afgewogen in het licht van enerzijds een goede begeleiding en anderzijds de vorming tot zelfstandigheid van de studenten. Dit laatste aspect mag zeker niet uit het oog worden verloren en er moet voorkomen worden dat de leerstof teveel wordt gefractioneerd.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.9.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

Er is een gestructureerde, zowel vakspecifieke als algemene begeleiding vanuit de opleiding. De studenten moeten meer gestimuleerd worden om deze ondersteuning te gebruiken. De aanzet om Blackboard te gebruiken als middel tot studiebegeleiding wordt door de commissie toegejuicht.

Het onderwijzend personeel is in zijn geheel uiterst beschikbaar voor de studenten.

De ombudsdienst is voldoende bekend.

De studentenparticipatie is voor verbetering vatbaar. De mogelijkheden van de studentenraad worden onvoldoende tot niet benut. De studentenraad ervaren de studenten als een "Brugse" aangelegenheid. De commissie beveelt aan na te gaan hoe de participatie kan verbeterd worden.

De commissie ervaart dat de tevredenheid bij de studenten hoog is, concrete metingen terzake ontbreken echter.

2.9.1.12 studeerbaarheid en studierendement

Er is geen studielastmeting gedaan, maar de studenten ervaren de werklast niet als problematisch.

Uit de bevraging van de aanwezige studenten, leidt de commissie af dat de studielast, zeker in het eerste jaar, ver beneden het decretale minimum ligt. De slaagcijfers zijn normaal.

De relevantie van een paar algemene vakken wordt door de studenten en afgestudeerden in vraag gesteld wat de inhoud betreft en het tijdstip waarop ze worden aangeboden.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

2.9.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt ondermeer dank zij een brede technische basisvorming.

Globaal genomen zijn de afgestudeerden tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn minimaal, en de afgestudeerden worden niet systematisch bevraagd. De commissie beveelt aan hier werk van te maken.

Een boek met de adressen van de oud-studenten wordt sinds de oprichting van de KHBO niet langer jaarlijks gepubliceerd.

De commissie stelde vast dat de groep van afgestudeerden, aanwezig bij de visitatie niet representatief was voor de totale opleiding.

2.9.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De hogeschool zoekt naar mogelijke taken inzake maatschappelijke dienstverlening.

Opleidingen in het kader van de permanente vorming van technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, zijn aan te moedigen, gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

De commissie stelt vast dat sommige stages gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De opleiding gaat wel in op voorstellen van de industrie via het Technologisch Centrum of de andere opleidingen van het departement IWT.

De commissie waardeert dat inkomsten uit deze activiteiten kunnen worden aangewend voor laboratorium - en didactische infrastructuur.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.9.2 samenvatting van de sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- Het breed en goed uitgewerkt opleidingsprogramma, met een goede integratie van algemene en technische vakken;

- De goede verstandhouding en het goede overleg tussen de personeelsleden en met de studenten: een extra grote inzet en bereikbaarheid van het onderwijzend personeel en van de opleidingscoördinator voor de studenten;
- De uitstekende materiële omstandigheden met zeer goed uitgeruste labo's;
- De aanzetten tot onderwijsvernieuwing.

aandachtspunten

- De concretisering van de kwaliteitszorg in de opleiding (verantwoordelijke, kwaliteitshandboek, concreet actieplan, relevante meetresultaten);
- De relatie en de communicatie van het personeel met de directie;
- De werkbelasting, en de ongerustheid van het personeel in verband met het voortbestaan van de campus;
- Het ontbreken van gestructureerd overleg met het werkveld en de afgestudeerden;
- Voldoende aandacht voor de sociale contacten van de studenten met de verschillende groepen medewerkers en voor hun kennismaking met de bedrijfsorganisatie bij het koppelen van een afstudeerwerk aan de stage.

2.10 Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

woord vooraf

Het ZER en de bijlagen waren duidelijk opgesteld en hebben de commissie onmiskenbaar bij haar activiteiten geholpen. De bijlagen vormen een compact geheel met het ZER.

De visie en het beleid zijn goed weergegeven op het niveau van de hogeschool, het departement en de opleiding.

Voor alle thema's bevat het ZER een lijst van sterke en verbeterpunten.

Het personeel en de studenten zijn goed betrokken bij het opstellen van het ZER.

2.10.1 bespreking van de thema's

2.10.1.1 beschrijving van het beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

Het globale beleid en het leiderschap zijn goed beschreven.

De visie en de doelstellingen zijn in voldoende mate terug te vinden in het concrete programma.

De autonomie van het departement en de topdown delegatie lijken goed gerealiseerd.

Het departement beschikt over autonomie op zowel het financiële, het pedagogische als het personele vlak.

De globale financiële enveloppe van de hogeschool wordt verdeeld over de vier departementen. Binnen het departement Aalst wordt de werkingsenveloppe verder verdeeld over de verschillende opleidingen. Inkomsten van projecten worden bij het budget gevoegd. De budgetten lijken onder controle.

Het globale kwaliteitsbeleid van de hogeschool is goed gedefinieerd en vertaald op het niveau van het departement en de opleiding.

De traditie van kwaliteitsbewaking bestaat nog niet echt en moet verder geconcretiseerd en geïmplementeerd worden op het niveau van de opleiding.

De commissie waardeert dat de secundaire scholen en het werkveld geïnformeerd worden over de kwaliteit van de opleiding met verwijzing naar onder meer de stage en het afstudeerwerk. De commissie waardeert ook dat het beleid in stimuli voorziet voor de inzet voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

2.10.1.1 concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

Er wordt op informele wijze gewerkt aan de kwaliteitsverbetering, maar deelname van alle betrokkenen moet worden gestructureerd, geconcretiseerd en geïmplementeerd.

Er is een kwaliteitscoördinator voor de hogeschool die via de raad van afdelingshoofden een vlotte doorstroming van informatie naar de docenten waarborgt. Het afdelingshoofd neemt de taak van kwaliteitscoördinator waar in de opleiding.

De betrokkenheid van de studenten bij de opvolging van het evaluatieproces is onvoldoende gedefinieerd.

De commissie rekent erop dat het kwaliteitshandboek en de procedures verder worden uitgeschreven.

Er moet werk worden gemaakt van de manier waarop de meetresultaten van de kwaliteitsbevraging verwerkt en opgevolgd worden. De verwerking van de meetresultaten zou tot uiting moeten komen in een concreet

actieplan. De commissie betreurt het ontbreken van een actieplan met timing en aanduiding van verantwoordelijken voor het verder doorvoeren van het kwaliteitssysteem.

2.10.1.3 personeel

Het personeelsbeleid is goed omschreven en wordt ondersteund door procedures uit het kwaliteitshandboek. De meest dominante factor in het personeelsbeleid is de beperking van de loonkost tot 85% van de werkingsenveloppe. Deze loonkost is echter onder controle.

De commissie rekent erop dat de functioneringsgesprekken die nu occasioneel plaatshebben, op een meer systematische wijze worden gevoerd en geëvalueerd.

De relaties tussen de personeelsleden komen als zeer positief over.

Het personeel straalt een grote betrokkenheid en een positieve houding uit, vooral naar de studenten. De studenten waarderen eveneens de manier van lesgeven.

De communicatie tussen beleid en medewerkers verloopt vlot dankzij de inzet van de opleidingscoördinator. Overleg tussen het onderwijzend personeel algemene vakken en het onderwijzend personeel technische vakken verloopt spontaan.

Er is voldoende bedrijfservaring aanwezig bij de docenten.

Het administratief-technisch personeel weet zich gewaardeerd en ervaart de werklast niet als te hoog. De satellietdiensten worden gewaardeerd door het onderwijzend personeel en de studenten.

Bijscholing, zowel voor onderwijzend personeel als administratief-technisch personeel, moet meer planmatig verlopen en ondersteund worden. Er moet een structureel georganiseerde procedure worden uitgewerkt om de opgedane kennis op een systematische wijze door te geven.

De resultaten van bijscholing, bijdragen aan internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en onderzoek, bestuurlijke en/of administratieve, organisatorische of logistieke taken moeten worden geregistreerd in het individuele dossier van de betrokkenen. Ze moeten in rekening worden gebracht bij de beoordeling van het personeelslid.

Het personeel ervaart de taakbelasting als niet te zwaar.

2.10.1.4 materiële en financiële randvoorwaarden

De gebouwen en lokalen zijn in goede staat en goed onderhouden. In het bijzonder moet de uitstekende uitrusting van de labo's worden vermeld. Ze zijn in overeenstemming met de praktijk in de industrie. Veiligheid krijgt voldoende aandacht, en de veiligheidsuitrusting lijkt in overeenstemming met de regelgeving.

Elke opleiding draagt volgens gebruik en wensen bij in de investerings- en werkingskosten van de verschillende labo's en werkplaatsen.

De onderwijs- en didactische uitrusting is goed en de computerapparatuur is voor iedereen beschikbaar.

De bibliotheek is duidelijk aan herstructurering toe. De verhuis naar de nieuwe campus kan worden aangegrepen om het boeken- en tijdschriftenbestand beter te laten aansluiten bij de specifieke opleiding. Ze kan ook het begin zijn van de omvorming van de bibliotheek naar een volwaardige mediatheek.

De faciliteiten voor studenten en lectoren zijn goed tot zeer goed te noemen, de rokers mogen echter niet in de verdrukking komen.

De investeringen passen in de bedrijfsstrategie en worden systematisch geëvalueerd. Concrete cijfers ontbreken echter.

Het eigen studentenhome, weliswaar niet op de campus gelegen, is een troef voor de rekrutering en de studententevredenheid.

2.10.1.5 onderwijsdoelstellingen

De onderwijsdoelstellingen zijn duidelijk omschreven. Ze werden goed omgezet in een concreet programma, ze staan beschreven in de gegevens van de ECTS-fiches en ze worden jaarlijks aangepast indien daar nood aan is. De commissie dringt erop aan dat het werkveld hier op een gestructureerde wijze bij wordt betrokken. Van een aantal kernkwalificaties die de opleiding de studenten probeert bij te brengen, wordt niet nagegaan of ze ook worden bereikt, want ze worden niet gemeten. De commissie denkt hierbij aan sociale vaardigheden en attitudes. Ze beveelt dan ook aan hier werk van te maken.

2.10.1.6 opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

De doelstellingen zijn goed terug te vinden in de concrete programma's. Het programma is technisch goed onderbouwd.

De commissie rekent erop dat in de programmastructuur van de toekomstige BA/MA-opleiding thema's zoals maatschappelijke betrokkenheid, ethiek, deontologie, communicatievaardigheden, enzovoort nog beter zullen worden ingebouwd.

Het vak deontologie kan beter in het geheel van de opleiding geïntegreerd worden. Het belang van zo'n vak in de opleiding moet de studenten duidelijk worden gemaakt.

De verwevenheid tussen de overige algemene vakken en de technische vakken is voldoende groot.

De inspanningen voor het taalonderricht worden door de commissie geapprecieerd, evenals de bijzondere aandacht voor het veiligheidsbewustzijn.

De commissie juicht het initiatief van de 'small business projects' en de toekomstige actie inzake ondernemerschap toe. Deze initiatieven dienen in de bloemetjes te worden gezet, want ze kunnen tevens bijdragen tot een positieve externe uitstraling.

Het valt aan te raden het programma te verrijken door nog meer gestructureerd samen te werken met externe partners zoals het werkveld, andere departementen en andere binnen- of buitenlandse partners. De commissie beveelt dan ook aan hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

Er zijn geen gegevens over studielast- en studietijdmetingen ter beschikking, maar uit gesprekken met studenten blijkt dat de studielast niet als zwaar ervaren wordt. Het lijkt alsof de studietijd in het eerste jaar duidelijk onder het vooropgestelde aantal uren blijft. In de volgende jaren wordt het decretaal bepaalde minimum aantal uren wel bereikt.

2.10.1.7 afstudeerwerk en werkveldervaring

De stages betekenen een duidelijke meerwaarde in het opleidingsproject.

Zowel het werkveld als de studenten ervaren als pluspunten de manier waarop de stage wordt opgevat, de inhoud en het niveau ervan, de manier van begeleiden en beoordelen, het relatief gewicht dat ze krijgt in de

opleiding, de koppeling aan het afstudeerwerk en de doorstromingsmogelijkheden die ze biedt naar tewerkstelling.

De info over de regelingen en voorzieningen moet wel eenduidig aan de studenten worden meegedeeld.

2.10.1.8 internationale dimensie

De hogeschool, het departement maar ook de opleiding zijn zeer actief in internationalisering. Te vermelden zijn :

- de projectmatige samenwerking met diverse buitenlandse universiteiten en hogescholen;
- de buitenlandse stages van sommige studenten;
- de internationale uitwisseling van studenten en lectoren.

De commissie is van mening dat deze internationale dimensie verder kan worden uitgebouwd en ondersteund, zowel wat instroom als uitstroom betreft. Het verdient vooral aanbeveling de lectorenuitwisseling verder uit te breiden, althans als die uitwisseling een toegevoegde waarde betekent.

2.10.1.9 leersituatie: onderwijsvormen en leermiddelen

onderwijsvormen

De gehanteerde onderwijsvormen blijven - ondanks aanzetten tot vernieuwing - grotendeels traditioneel.

De eerstejaarsbegeleiding is goed.

Het verminderen van het aantal contacturen in het eerste jaar wordt gecompenseerd door begeleide zelfstudie bij labo opdrachten: op die manier daalt de studielast niet.

Het bevorderen van de begeleide zelfstudie zou een blijvende zorg van de opleiding moeten zijn. Nieuwe onderwijsvormen die bijdragen tot tevredenheid en motivatie van de studenten moeten worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Door methoden van gelijkaardige onderwijsvormen, binnen of buiten de school, te analyseren, beschikt men over een bron tot verbetering. Resultaten moeten wel nauwlettend in het oog worden gehouden en gemeten.

De commissie apprecieert dat er een verantwoordelijke is voor projectwerking.

De afgestudeerden en het werkveld schatten het huidige onderwijsproces kwalitatief hoog in.

leermiddelen

De meeste cursussen en syllabi geven een indruk van inhoudelijke degelijkheid en hebben een verzorgde vormgeving. Er moet naar gestreefd worden om alle syllabi en cursussen in de mate van het mogelijke naar dit niveau te brengen en gelijkvormig aan te bieden.

De inspanning om zo veel mogelijk lokalen uit te rusten met innovatieve leermiddelen (internetaansluitingen, pc's, data-videoprojectoren, videorecorders, enzovoort) moet worden opgedreven.

De labo's zijn uitgerust met praktijkgerichte opstellingen. Het gemeenschappelijk gebruik van deze labo's samen met andere opleidingen (industriële ingenieur) betekenen een duidelijke meerwaarde: de middelen

worden rationeel aangewend en één en ander zorgt voor een kruisbestuiving tussen verschillende opleidingen.

2.10.1.10 toetsing en evaluatie

De toetsing en evaluatie gebeuren doelgericht, op een behoorlijk niveau en op een transparante manier. Ze veroorzaken geen conflicten.

De studenten hebben inspraak bij het opstellen van het examenrooster.

Er worden verplichte toetsen georganiseerd in het eerste jaar.

Het invoeren van preventieve waarschuwingen indien de slaagkansen van een student als gering worden ervaren, vormen een bijkomende mogelijkheid tot terugkoppeling en tot verbetering.

2.10.1.11 studie- en studentenbegeleiding

De commissie stelt vast dat er praktisch geen instroom is van vrouwelijke studenten.

De instroombegeleiding is goed georganiseerd en scheidt verder geen problemen.

Het onderwijzend personeel in zijn geheel is uiterst beschikbaar voor de studenten.

De bekendheid van de ombudsdienst is bevredigend, maar de functie zelf moet duidelijker worden onderscheiden van die van de dienst studiebegeleiding.

De studentenparticipatie en -inspraak zijn voor verbetering vatbaar. De commissie beveelt aan te onderzoeken hoe deze participatie kan worden gestimuleerd.

De commissie ervaart dat de tevredenheid bij de studenten hoog is, concrete metingen hiervan ontbreken.

2.10.1.12 studeerbaarheid en studierendement

De slaagcijfers zijn normaal.

De studenten ervaren de werklast als niet te zwaar, maar toch verdient het aanbeveling dat de studielast nauwkeurig wordt gemeten.

Om het studierendement te verhogen moet het leerproces regelmatig worden geëvalueerd, gemeten (prestatie-indicatoren) en bijgestuurd (terugkoppeling).

Het studierendement kan worden verhoogd door aangepaste opleidingsprogramma's in functie van de studenteninstroom. De commissie raadt aan hiervoor de nodige initiatieven te nemen.

2.10.1.13 afgestudeerden

De afgestudeerden zijn goed voorbereid op de arbeidsmarkt onder andere dank zij de stages en een goede technische basisvorming.

De afgestudeerden en het werkveld zijn tevreden over de opleiding.

De contacten tussen afgestudeerden en de opleiding zijn minimaal en niet gestructureerd.

De commissie beveelt aan ook hier werk van te maken, zodat de noden en verwachtingen nauwer kunnen worden opgevolgd.

2.10.1.14 maatschappelijke dienstverlening en onderzoek

De hogeschool zoekt naar mogelijke taken inzake maatschappelijke dienstverlening.

Opleidingen in het kader van permanente vorming voor technici van bedrijven, zowel in de bedrijven zelf als in de hogeschool, lijken een zeer geschikte opportuniteit, gelet op de in de hogeschool aanwezige expertise.

Ook het ter beschikking stellen van de logistieke en technische faciliteiten (auditoria en laboratoria) aan externen lijkt voor de hand te liggen. Een verdere uitbouw van dergelijke activiteiten is een actiepun.

De commissie waardeert dat inkomsten uit deze activiteiten kunnen worden aangewend voor laboratorium - en didactische infrastructuur.

De commissie stelt vast dat sommige stages, gekoppeld aan een afstudeerwerk, een aanzet vormen tot een bescheiden bijdrage aan het technologisch onderzoek.

De plaats van de één-cyclus-opleidingen (professionele bachelor) ten aanzien van maatschappelijke dienstverlening en onderzoeksopdrachten moet verder afgelijnd en uitgewerkt worden.

2.10.2 samenvatting van sterke punten en aandachtspunten

sterke punten

- De kwaliteiten van het personeel (positieve houding, grote betrokkenheid, bedrijfservaring, communicatie met beleid, overleg met collega's, ...);
- Het goed onderbouwde opleidingsprogramma;
- Het degelijke kwaliteitshandboek;
- De goede materiële uitrusting met labo's die uitstekend naar de praktijk in de industrie zijn ingericht;
- De veelzijdige internationale samenwerking;
- De grote aandacht voor onderwijsvernieuwing met een verantwoordelijke voor projectwerking en 'small business projects'.

aandachtspunten

- Het ontbreken van een concreet actieplan op basis van meetresultaten inzake het verder doorvoeren van het kwaliteitssysteem;
- De bijscholing (te occasioneel en te vrijblijvend);
- De studentenparticipatie en -inspraak;
- Het ontbreken van gestructureerd overleg met het werkveld en de afgestudeerden;
- De geringe aandacht voor maatschappelijke dienstverlening en onderzoek.

bijlage 1

curriculum vitae van de visitatieleden

Eddy Aelbrecht (1956) is industrieel ingenieur elektriciteit. Hij startte in 1981 als lesgever in het Stedelijk Technisch Onderwijs te Mechelen, voornamelijk in de technische graduat en regentaten. Als campuscoördinator was hij betrokken bij de voorloper van de visitaties, namelijk de doorlichtingen. De voorbije jaren was hij werkzaam bij de Kamer van Handel en Nijverheid van Antwerpen en Agoria Vlaanderen. Vandaag is hij opnieuw voltijds lector in de lerarenopleiding van de Hogeschool Antwerpen.

Jef Ceulemans (1946) is industrieel ingenieur elektromechanica en licentiaat arbeidsveiligheid. Hij werkte aanvankelijk als productie- en onderhoudsingenieur in de privé-sector. In 1979 stapte hij over naar het hoger technisch onderwijs. Aan het Instituut De Nayer (nu Hogeschool voor Wetenschap & Kunst) was hij werkleider mechanica en preventieadviseur. Momenteel is hij op TBS.

Luc Crets (1954) is industrieel ingenieur elektronica en werkt reeds 20 jaar bij Alcatel op de kwaliteitsdienst. Hij heeft heel wat ervaring in de toepassing van kwaliteitstechnieken en de uitbouw van kwaliteitszorgsystemen. Hij behaalde een master TQM op het LUC in Diepenbeek en volgde de cursus externe auditor EFQM bij Amelior. Hij is gastdocent bij CKZ Limburg en werkte mee aan een boek over de praktische toepassing van EFQM in bedrijven. Momenteel gaat een groot gedeelte van zijn tijd naar kwaliteitszorg bij uitbesteed werk.

Dirk De Meester (1953) is pedagoog van opleiding en werkte tot einde augustus 2003 bij Agoria Vlaanderen (de multisectorfederatie van de technologische industrie) als adviseur opleiding en werkgelegenheid. Vanuit die functie heeft hij grote aandacht voor onderwijs, beroepsopleiding en permanente vorming, in het bijzonder voor technische opleiding en de afstemming ervan op de behoeften van de technologische industrie en de maatschappij. Sedert begin september 2003 werkt hij als directeur bij de v.z.w. VSPF (Vlaamse social-profitfondsen), een Vlaamse koepel van paritair beheerde fondsen risicogroepen en paritair beheerde fondsen sociale maribel uit een aantal social-profitsectoren.

Harry Dries (1937) was tewerkgesteld bij een technisch secundaire school in Geel, aanvankelijk als technisch adviseur, daarna als technisch coördinator. In zijn functie werkte hij vaak samen met de Katholieke Hogeschool Kempen. Momenteel is hij op pensioen.

Roland Pattijn (1947) studeerde industriële wetenschappen en werkt sinds 1968 bij New Holland Belgium, dat landbouwmachines ontwerpt en fabriceert. Aanvankelijk was hij verantwoordelijke van de prototype-werkplaats, daarna werd hij trainingsverantwoordelijke voor de technische en kwaliteitsopleidingen. Sinds 10 jaar is hij verantwoordelijk voor de kwaliteitscontrole van de eindproductie. Hij stond mee aan de wieg van het CKZ West-Vlaanderen en heeft als kwaliteitsdeskundige diverse bedrijven uit verschillende sectoren begeleid naar ISO-certificering.

Guy Roymans (1940) is industrieel ingenieur elektromechanica. Hij startte zijn loopbaan bij Philips. Hij was gedurende 33 jaar technisch directeur bij een wegenbouwbedrijf. Hij heeft zijn aandacht gericht op het gebruik van zorgsystemen (kwaliteit, veiligheid en milieu) binnen de bouwsector en de voorbije 10 jaar vooral op de veiligheidscoördinatie in die sector. Hij is medestichter en voorzitter van de commissie Leefmilieu en medestichter en lid van de Werkgroep Kwaliteitszorg van de Vlaamse Confederatie Bouw. Hij heeft heel wat ervaring in het begeleiden van bedrijven bij het implementeren van zorgsystemen en auditing. Hij was lid van de visitatiecommissie voor industrieel ingenieur bouwkunde.

Kurt T'Kindt (1967) is industrieel ingenieur elektromechanica. Na zijn ingenieursopleiding heeft hij een aantal jaren in de kwaliteitsafdeling van een textielbedrijf gewerkt. Sinds 1995 werkt hij bij Amelior als consultant kwaliteitszorg, waar hij zich voornamelijk toelegt op de begeleiding van organisaties op het gebied van kwaliteitssystemen, verbeter technieken en in mindere mate klachtenmanagement. Hij is niet vertrouwd met visitaties, maar uiteraard wel met kwaliteitszorg en kwaliteitsaudits.

Paul Van Hauwermeiren (1936) is doctor in de wijsbegeerte en letteren (Germaanse filologie). Hij heeft een lange onderwijs carrière achter de rug. Hij startte als docent en hoogleraar Nederlands, werd achtereenvolgens directeur Lange Type van de Provinciale Hogeschool voor Vertalers en Tolken in Gent en algemeen directeur van de Mercatorhogeschool in Gent. Sinds 2001 is hij met pensioen.

Ronny Verhoeven (1951) is burgerlijk bouwkundig ingenieur. Na zijn opleiding startte hij zijn loopbaan aan de Universiteit Gent waar hij momenteel gewoon hoogleraar is in de Faculteit Toegepaste Wetenschappen en directeur van het laboratorium voor hydraulica. Van 1998 tot 2002 was hij tevens decaan van de faculteit. Hij heeft sinds een vijftiental jaar ook een eigen studiebureau. Als decaan heeft hij reeds enkele visitaties van zijn faculteit meegemaakt. Hij is vertrouwd met de visitatieprocedure van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR).

Jacques Willems (1939) is burgerlijk werktuigkundig en elektrotechnisch ingenieur. Van 1993 tot 2001 was hij rector van de Universiteit Gent. In die functie heeft hij meerdere visitaties meegemaakt. Hij is thans als gewoon hoogleraar opnieuw actief in de Faculteit Toegepaste Wetenschappen, vakgroep elektrische energie. Hij is vertrouwd met de visitatieprocedure bij de hogescholen. Hij was voorzitter van de visitatiecommissie van de twee-cycli-opleiding textiel. Sinds maart 2003 is hij projectleider bij de Nederlands Vlaamse Accreditatie Organisatie, die de invoering van de accreditatie in Vlaanderen voorbereidt.

0 beschrijving van beleid en kwaliteitszorg van de opleiding

- voorstelling van de opleiding;
- beschrijving van het beleid, algemene strategie en/of doelstellingen inzake onderwijs, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening, onderzoek, ...
- beschrijving van het kwaliteitsbeleid en van het systeem van interne kwaliteitszorg.

1 thema concretisering kwaliteitszorg in de opleiding

- concrete uitwerking kwaliteitszorg in de opleiding (enquêtes, consensusvergaderingen, evaluatie, relaties met werkveld, ...);
- meetresultaten van de opleiding vanuit het interne kwaliteitsinstrument;
- verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- opvolging van de verbeterdoelen en acties vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding;
- kwaliteitscoördinator in de opleiding (verantwoordelijkheid, draagvlak, functioneren); thema kwaliteitszorg in het opleidingsteam.

bijlage: overzicht scores, formulieren, (opvolgings)verslagen vanuit de kwaliteitszorg in de opleiding

2 thema personeel

- human Resources Management (o.a. aanstelling en/of aanwerving, allocatie, bevordering, functionering en evaluatie);
- betrokkenheid van personeel (commitment en empowerment);
- werking van het opleidingsteam (coördinatie, teamverantwoordelijkheid, draagkracht,);
- professionalisering van het personeel buiten de technische deskundigheid (ook o.a. navorming);
- technische deskundigheid van het onderwijzend personeel (vakinhoudelijk, onderwijskundig en didactisch) (ook hoe gaan wij daarmee om?, navorming, ...);
- onderzoekskundigheid en/of deskundigheid in de beoefening en de ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing);
- technische, administratieve en organisatorische deskundigheid (administratief-technisch personeel, ondersteunende diensten) (ook o.a. navorming).

bijlage: omvang, cijfermateriaal, samenstelling personeel (diploma, categorie, functieomschrijvingen, opdrachten), overzicht navorming personeel

3 thema materiële en financiële randvoorwaarden

- onderwijsruimten (incl. laboratoria, practica- en werkgroep ruimten, ateliers,);
- mediatheek;
- computerfaciliteiten;
- beschikbare werkmiddelen;
- studenten- en docentenfaciliteiten.

bijlage: cijfermateriaal

4 thema onderwijsdoelstellingen

- onderwijsvisie van de opleiding;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het hoger onderwijs;
- afstemming van de onderwijsdoelstellingen van de opleiding op het werkveld.

bijlage: beroeps- en/of opleidingsprofiel, onderwijsvisie en/of onderwijsdoelstellingen

5 thema opleidingsprogramma: opbouw en inhoud

- concretisering van de onderwijsdoelstellingen in het opleidingsprogramma;
- de aandacht in het opleidingsprogramma voor de vaardigheden die het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren ondersteunen;
- actualiteitsgehalte van het opleidingsprogramma;
- sequentiële opbouw en coherentie van het opleidingsprogramma;
- aandacht voor de karakteristieken van de studenteninstroom;
- aanbod en structuur van flexibele leerwegen in het opleidingsprogramma;
- het niveau en de inhoud van de opleidingsonderdelen.

bijlage: opleidingsprogramma en studiegids van de opleiding

6 thema afstudeerwerk en/of werkveldervaring

- opvatting(concept), inhoud en niveau;
- begeleiding (o.a. duidelijkheid regelingen en voorzieningen);
- beoordeling (gehanteerde criteria en wijze van beoordeling);
- relatief gewicht in de opleiding.

bijlage: stagecontract, stagebeoordelingfiche, lijst van stageplaatsen, gebruikte handleiding en/of afspraken bij begeleiding en beoordeling van afstudeerwerken

7 thema internationale dimensie

- integratie van de doelstellingen van het internationaliseringbeleid in de opleiding;
- de internationale dimensie in de opleiding;
- participatiegraad van de studenten aan internationale programma's;
- internationale contacten van het personeel met terugkoppeling naar het onderwijs;
- samenwerking met buitenlandse instellingen.

bijlage: cijfergegevens internationalisering (studenten, personeel, take-up rate, begroting, uitgaven,)
internationalisering

8 thema leersituatie

8.1 onderwijsvormen

- de verschillende onderwijsvormen (hoorcollege, werkgroepen, projectwerk, practica, zelfstudie,)
(concept, geschiktheid in relatie tot doelstellingen, didactisch niveau);
- innovatieve onderwijsvormen;
- proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten.

8.2 leermiddelen

- de verschillende onderwijsmiddelen (syllabi, handleidingen, cursussen, didactische hulpmiddelen, ...)
(in relatie tot doelstellingen en kwaliteit);
- inschakeling van innovatieve leermiddelen in de opleiding (o.a. ICT).

bijlage: proportie contacturen-zelfstudie-andere onderwijsactiviteiten, onderwijsreglement en/of -regeling en/of -procedure wijziging onderwijsvormen en leermiddelen

9 thema toetsing en evaluatie

- de verschillende evaluatievormen (concept, in relatie tot de doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de opleiding als geheel, gerichtheid van de evaluatie op het toetsen van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, moeilijkheidsgraad);
- criteria en wijze van beoordeling door de evaluatoren;
- criteria en wijze van beoordeling van de examencommissie;
- organisatie van toetsen en examens;
- transparantie van de evaluatie.

bijlage: examenreglement en/of regeling

10 thema studie- en studentenbegeleiding

10.1 studenteninstroom

- instroomprofiel (ook zijdelings);
- instroombegeleiding;
- voorlichting aan abiturienten/aspirant-studenten;
- activiteiten ten aanzien van de aansluiting secundair - hoger onderwijs.

10.2 studiebegeleiding en studentenbegeleiding

- studiebegeleiding tijdens het eerste jaar;
- studiebegeleiding/advies tijdens het vervolg van de opleiding;
- communicatie van de onderwijsdoelstellingen, onderwijs- en examenreglement/ regeling;
- psychosociale begeleiding;
- studentenparticipatie;
- ombudsfunctie.

bijlage: cijfergegevens instroomprofiel en instroombegeleiding, folders en cijfergegevens studie- en studentenbegeleiding, decretaal rapport studiebegeleiding eerstejaars

11 thema studeerbaarheid en studierendement

- studierendement en studiebelemmerende of studiebevorderende factoren en maatregelen (per studiejaar/startmodules en voor de hele opleiding);
- studietijd (verdeling over en binnen de opleiding, wijze en opvolging studietijdmeting, overeenstemming begrote en reële studietijd).

bijlage: slaagcijfers alle studie jaren/modules en gemiddelde studieduur, cijfergegevens begrote en reële studietijd

12 thema afgestudeerden

- voorbereiding van de afgestudeerde op de instap in het werkveld (uitstroombegeleiding inbegrepen);
- contacten tussen de opleiding en de afgestudeerden (o.a. alumniwerking);
- waardering voor de afgestudeerden door het werkveld;
- tevredenheid van de afgestudeerden over de opleiding.

bijlage: materiaal uitstroombegeleiding en alumniwerking, rapport tevredenheidmeting bij afgestudeerden

13 thema maatschappelijke dienstverlening

- maatschappelijke dienstverlening verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg maatschappelijke dienstverlening);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de opleidingsgebonden maatschappelijke dienstverlening.

bijlage: visie en/of beleidsdoelstellingen maatschappelijke dienstverlening, overzicht maatschappelijke dienstverlening, begroting projecten maatschappelijke dienstverlening, resultaten uit kwaliteitszorg

14 thema onderzoek

- onderzoek verweven met de opleiding (concept, beleidsdoelstellingen, bijdrage tot beleidsdoelstellingen, verwevenheid met onderwijs o.a. via actieve deelname studenten, kwaliteitszorg onderzoeksprojecten);
- organisatie, middelen en ondersteuning opleidingsgebonden onderzoek.

bijlage: overzicht onderzoeksprojecten, begroting onderzoek (personeel/taakbelasting, uitrusting, werking), tussentijdse en/of eindverslagen, gebruikerscommissies, resultaten uit kwaliteitszorg)

15 thema beoefening en ontwikkeling van de kunsten (indien van toepassing)

- de beoefening en ontwikkeling van de kunsten in de opleiding (beleidsdoelstellingen, bijdrage tot de realisatie van de doelstellingen, verwevenheid met onderwijs, kwaliteitszorg beoefening en ontwikkeling kunsten);
- organisatie, middelen en ondersteuning van de beoefening en ontwikkeling van de kunsten.

bijlage: overzicht beoefening en ontwikkeling kunsten in de opleiding, resultaten uit kwaliteitszorg

dag 0

20.00 uur avondmaal en intern overleg

dag 1

09.00 – 09.45 intern overleg

09.45 – 10.30 algemeen directeur, departementshoofd, centrale KZ verantwoordelijke, verantwoordelijke administratief-technisch personeel diensten, verantwoordelijke ombudsdienst

10.45 – 11.30 opleidingscoördinator, KZ coördinator opleiding, preventie adviseur

11.30 – 12.30 rondleiding (klassen en labo's in werking)

12.30 – 13.30 werklunch

13.30 – 14.15 5 tot 10 studenten uit het 1ste en 2de jaar, M/V, verschillende instroom, inclusief studentenvertegenwoordiging

14.15 – 15.00 5 tot 10 studenten uit het 3de jaar, M/V, verschillende afstudeerrichtingen, inclusief studentenvertegenwoordiging

15.00 – 15.45 vertegenwoordiging van het ATP personeel

15.45 – 17.00 inzage werkdocumenten, intern werkoverleg

17.00 – 18.00 min. 3 externe begeleiders van stage- en/of eindwerken, bij voorkeur personen die ook afgestudeerden in dienst hebben, respresentatief voor de verschillende afstudeerrichtingen en afgestudeerden (minimum 3 uit de 3 laatste afstudeerjaren, uit verschillende beroepsvelden en verschillende afstudeerrichtingen)

18.00 (*) hapje en drankje met de afgestudeerden en het beroepenveld

dag 2

08.00 ontbijt met werkoverleg

09.00 – 10.00 docenten theorievakken, minimum een representatieve vertegenwoordiging van de verschillende vakonderdelen (inclusief verantwoordelijken internationalisering, stagebegeleiding, studentenbegeleiding)

10.00 – 11.00 docenten praktijkvakken, minimum een representatieve vertegenwoordiging van de verschillende vakonderdelen (inclusief verantwoordelijken onderzoek en maatschappelijke dienstverlening)

11.00 – 11.45 intern overleg

11.45 – 12.15 departementshoofd en opleidingscoördinator

12.15 – 13.30 werklunch

13.30 – 14.15 vrij spreekuur (zowel voor de beheerders en het personeel van de HS als voor de commissie die eventueel personen opnieuw op gesprek vraagt)

14.15 – 16.15 intern werkoverleg en inzage documenten

16.15 – 16.30 mondelinge rapportering aan de beleidsverantwoordelijken

(*) de commissie wenst deze gesprekken op een informele basis af te sluiten en vraagt de hogeschool om een hapje en een drankje te voorzien.

bezoekdata

deelcommissie 1

Hogeschool Gent, campussen Gent en Aalst	5 en 6 december 2002
Katholieke Hogeschool Limburg, campus Diepenbeek	6 en 7 februari 2003
Karel de Grote-Hogeschool, campus Hoboken	26 en 27 februari 2003

deelcommissie 2

Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen, campus Boom	13 en 14 februari 2003
Katholieke Hogeschool Kempen, campus Geel	28 en 29 januari 2003
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen, campus Kortrijk	12 en 13 maart 2003

deelcommissie 3

Hogeschool Limburg, campus Diepenbeek	18 en 19 februari 2003
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst, campus Sint-Katelijne-Waver	1 en 2 april 2003
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende, campus Oostende	20 en 21 maart 2003
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, campus Aalst	11 en 12 december 2002